

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra politologie a evropských studií

Karolína Ryboňová

Rusko jako poskytovatel humanitární pomoci

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Markéta Žídková, Ph.D., M.A.

OLOMOUC 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou diplomovou práci vypracovala samostatně.
Všechny použité materiály a zdroje jsou citovány s ohledem na vědeckou etiku, autorská práva a zákony na ochranu duševního vlastnictví.

V Olomouci dne 2. prosince 2015

.....

Karolína Ryboňová

Poděkování

Ráda bych poděkovala Mgr. Markétě Žídkové, Ph.D. M.A. za odborné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích mé bakalářské diplomové práce.

OBSAH

ÚVOD	5
1. TEORETICKÉ UKOTVENÍ PROBLEMATIKY HUMANITÁRNÍ POMOCI RUSKÉ FEDERACE	12
1.1 Vymezení teoretického rámce humanitární pomoci	12
1.1.1 Fáze humanitární pomoci.....	14
1.1.2 Odlišení humanitární pomoci od pomoci rozvojové.....	15
1.2 Vymezení teoretického rámce humanitární pomoci Ruské federace	16
1.3 Institucionální rámec humanitární pomoci Ruské federace	19
2. FUNGOVÁNÍ HUMANITÁRNÍ POMOCI RUSKÉ FEDERACE V PRAXI.....	23
2.1 Ruská zahraniční humanitární pomoc v praxi	23
2.2 Srovnání humanitární pomoci Ruské federace se zeměmi uskupení BRICS a G7.....	26
2.2.1 Srovnání se zeměmi uskupení BRICS	27
2.2.2 Srovnání se zeměmi skupiny G7	28
2.3 Rusko jako donor: pohled ruských občanů.....	29
3. RUSKÁ HUMANITÁRNÍ POMOC PO TSUNAMI V JIHOVÝCHODNÍ ASII A V JAPONSKU.....	32
3.1 Humanitární pomoc Ruska pro jihovýchodní Asii	32
3.1.1 Vymezení katastrofy v jihovýchodní Asii	32
3.1.2 Rychlost reakce	35
3.1.3 Objem pomoci.....	36
3.2 Humanitární pomoc Ruska pro Japonsko	38
3.2.1 Vymezení katastrofy v Japonsku	38
3.2.2 Rychlost reakce	41
3.2.3 Objem pomoci.....	42
ZÁVĚR.....	44
LITERATURA	48

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	66
ABSTRAKT	67
ABSTRACT	68

ÚVOD

V rámci systému mezinárodních vztahů je Ruská federace významným a vlivným aktérem, jehož stanoviska jsou brána dalšími světovými velmocemi v potaz. Jednou z rovin, která má vliv na vnímání zemí jako významných mezinárodních hráčů, je míra angažovanosti v humanitárních aktivitách. A právě Ruská federace je v tomto ohledu specifickým příkladem, protože i přes své významné postavení ve světovém uspořádání není až natolik viditelným a podstatným aktérem v oblasti poskytování humanitární pomoci. Právě toto nezvyklé postavení Ruska v oblasti poskytování humanitární asistence nastoluje téma pro tuto práci, která se zabývá komparací humanitární pomoci Ruské federace pro země jihovýchodní Asie zasažené zemětřesením vzniklým v oblasti Indického oceánu a následně vlnou tsunami v roce 2004 a humanitární pomoci pro Japonsko, které bylo postiženo zemětřesením, tsunami a havárií jaderné elektrárny Fukušima v roce 2011.

Dané téma je zvoleno za účelem reflektování pozice Ruské federace v oblasti poskytování humanitární pomoci. Pozornost je zaměřena zejména na fungování vládních mechanismů Ruské federace při poskytování humanitární pomoci v zahraničí. V textu bakalářské práce je také okrajově věnována pozornost spolupráci mezi ruskou vládou a nevládními organizacemi a dalšími světovými aktéry při poskytování pomoci.

K výběru tohoto tématu a zvolení daných případů přispěla jeho aktuálnost a osobní zájem autorky o problematiku humanitární pomoci. Případ Ruské federace a její podíl na světové humanitární asistenci je zvolen s ohledem na nedostatečné zpracování. Neméně důležité je proto ucelení získaných dat k této problematice.

Obě přírodní katastrofy, které jsou v práci analyzovány z pohledu ruské účasti na humanitární pomoci postiženým státům, se staly v nedávné minulosti. Ať už se jedná o zemětřesení ze sklonku roku 2004, které mělo svůj původ v pohybu litosférických desek na dně Indického oceánu; tak i v případě zemětřesení v Japonsku, ke kterému došlo na jaře roku 2011.

Z hlediska časového rámce se text v případě přírodní katastrofy vzniklé v oblasti Indického oceánu věnuje období od roku 2004 do roku 2006; v případě Japonska pak text

pojednává o letech 2011 až 2013.¹ Geograficky se výzkum zaměřuje na oblast Indického oceánu² a Japonska. Obě katastrofy, rozebírané v této práci, spojuje jejich geografické umístění. Jedná se o asijské státy, zaprvé jihovýchodní Asie a ve druhém případě Japonsko. Co naopak nemají postižené státy společného je úroveň lidského rozvoje³ nebo například postavení na mezinárodním poli.⁴

Cílem práce je ukázat na dvou konkrétních případech, jak Ruská federace v praxi poskytuje humanitární pomoc. Pro dosažení tohoto cíle jsou pro práci stanoveny následující výzkumné otázky: 1. *Jak Ruská federace přistupuje k humanitární pomoci?* 2. *Jak se lišila či naopak podobala ruská humanitární pomoc pro země jihovýchodní Asie v roce 2004 a pro Japonsko v roce 2011?*

Metodou analýzy této práce je komparace dvou případových studií, konkrétně humanitárního přístupu Ruské federace ke dvěma výše jmenovaným přírodním katastrofám. Zvolená metoda komparace poslouží ke zkoumání konkrétních případů. V rámci vybraného vzorku případů by měla metoda komparace přinést objektivní srovnání, nikoliv však zobecnění. Metodu komparace řadíme k základním vědeckým výzkumným metodám. Je jednou z nejběžnějších metod, které v současnosti politická věda užívá. Podle Blanky Říchové „v sobě komparace zahrnuje srovnání, jehož prostřednictvím přiřazujeme jeden jev k druhému s cílem zjistit, jak se od sebe liší, resp. jak jsou si podobné.“ (Říchová 2007: 21). Pozitivem komparativní metody je zkoumání více než jednoho případu, čímž se zvyšuje objektivita celého výzkumu. Ovšem i tato metoda má svá negativa. Mezi ně řadí Arendt Lijphart mnoho proměnných

---

¹ Následně dochází k ústupu od humanitární pomoci k rozvojové (Asian Development Bank Institute).

² Konkrétně humanitární pomoc pro Bangladéš, Indonésii, Indii, Malajsii, Maledivy, Myanmar (Barmu), Srí Lanku a Thajsko.

³ Podle dat uváděných Organizací spojených národů (dále jen OSN) za rok 2013 patří Japonsko mezi státy s velmi vysokým indexem lidského rozvoje (HDI), zato země jihovýchodní Asie řadí jejich indexy do vysokého rozvoje v případě Malajsie, Srí Lanky Thajska. Do zemí se středním HDI řadí Maledivy, Indonésii, Indii a Bangladéš. Do kategorie s nízkým indexem lidského rozvoje patří Myanmar (United Nations Development Programme).

⁴ Zatímco Japonsko je konstituční monarchií, Indonésie je republikou s prezidentským systémem a např. Indie federativní republikou.

a malý počet zkoumaných případů⁵ (Lijphart 1971: 685–691). Obě roviny, pozitivní a negativní, se mohou projevit i u této komparace. Na jednu stranu je zde využít více než jeden případ, ale i tak je počet zkoumaných případů příliš malý na to, aby mohlo dojít k objektivnímu zhodnocení celkového obrazu reality, což však není podstatou této práce. Nezávislými proměnnými v této práci je objem ruské humanitární pomoci, který byl do zasažených oblastí dodán, a druhou nezávislou proměnnou je rychlost, s jakou Ruská federace humanitární pomoc poskytla. Závislou proměnnou pak je míra ruské zahraniční humanitární pomoci.

Text práce je systematicky rozčleněn do tří hlavních kapitol. První kapitola se věnuje problematice teoretického ukotvení ruské zahraniční humanitární pomoci. V úvodu kapitoly je humanitární pomoc vymezena pomocí několika definic, které jsou následně propojeny v syntézu. Poté se kapitola zaměřuje na obecné teoretické definování humanitární pomoci včetně uvedení fází humanitární pomoci a její odlišení od pomoci rozvojové. Následně kapitola postupně v několika podkapitolách rozebírá vybrané aspekty ruské zahraniční humanitární asistence, na základě kterých lze odpovědět na první ze stanovených výzkumných otázek.

Druhá kapitola rozebírá problematiku fungování humanitární pomoci Ruské federace v praxi. Konkrétně se zaměřuje na tři hlavní aspekty, kterými jsou množství humanitární pomoci, které Ruské federace do zahraničí posílá; typy ruské humanitární pomoci; příjemce ruské zahraniční humanitární pomoci. Podkapitoly se věnují srovnání poskytování humanitární pomoci se státy BRICS i G7 a postoji, který Rusové k ruské zahraniční humanitární asistenci zaujímají. Cílem kapitoly je vytvoření kompaktního přehledu fungování ruské humanitární asistence v zahraničí. Vymezení konkrétních hledisek ruské zahraniční humanitární pomoci vede k lepšímu porozumění chování Ruské federace při dodávání humanitární pomoci ve dvou zkoumaných případech.

Třetí kapitola se věnuje konkrétním zkoumaným případům. Ve své první části popisuje a analyzuje přírodní katastrofu, která se v roce 2004 stala v oblasti jihovýchodní Asie. V úvodu je objasněn vznik tsunami, rozsah škod a zasažené oblasti. Poté je ve dvou podkapitolách zaměřena pozornost na objem pomoci, který Ruská federace postiženým

---

⁵ Oba tyto problémy jsou navzájem provázány a můžeme je minimalizovat, pokud zvýšíme počet případů na co nejvyšší možný, dále snížíme počet proměnných a to jejich kombinací, a pokud budeme soustředit komparativní analýzu pouze na srovnatelné případy (Lijphart 1971: 685–691).

oblastem dodala a také zmiňuje, s jakou rychlostí bylo Rusko schopno na katastrofu zareagovat a humanitární pomoc poskytnout. Ve druhé části textu je rozebrána katastrofa, která se stala roku v 2011 a zasáhla Japonsko. Text osvětluje, jak ke katastrofě došlo, jaké škody napáchala, a kterou část Japonska zasáhla. Následně se opět dvě podkapitoly věnují problematice ruské humanitární pomoci. První z nich analyzuje objem pomoci poskytnuté Japonsku Ruskou federací po katastrofě. Druhá podkapitola pak uvádí rychlost, s jakou Rusko reagovalo a pomoc do Japonska dodalo. Cílem této části textu je prostřednictvím analýzy ruské pomoci ve dvou vybraných případech přispět k zodpovězení druhé výzkumné otázky stanovené výše v tomto textu.

Zvolené téma nebylo doposud odbornou literaturou podrobně a komplexně zpracováno. Text práce vychází především ze zahraničních zdrojů dostupných v anglickém jazyce. Méně často jsou pak použity zdroje v ruském a českém znění, které jsou využity především v kapitolách teoretického vymezení a ukotvení humanitární pomoci. Česká odborná literatura se tématu Ruska z pohledu poskytování humanitární pomoci prozatím nevěnuje. V práci jsou použity zdroje primární i sekundární. Do primárních zdrojů lze zařadit zahraničněpolitické koncepty Ruské federace, které jsou využity především v první kapitole. Tyto koncepty jsou přínosem zejména v poskytování konkrétních informací o dodávkách pomoci Ruské federace do postižených oblastí. Jejich nedostatkem ale je až přílišná stručnost a zobecnění. Dalšími zdroji, které patří mezi primární, jsou zprávy a tisková prohlášení Ministerstva zahraničí Ruské federace. Zmíněné prameny informací jsou uplatněny zejména v kapitolách týkající se případové studie o tsunami v jihovýchodní Asii konkrétně v jejich podkapitolách zaobírajícími se poskytnutým objemem pomoci ze strany Ruské federace a rychlostí reakce Ruska při dodání humanitární pomoci do zasažené oblasti. Data, která se týkají humanitární pomoci Ruska k jednotlivým katastrofám, byla čerpána z dokumentů zveřejněných Ministerstvem Ruské federace pro záležitosti pro civilní obranu, mimořádné situace a odstraňování následků přírodních katastrof (známé také jako Ministerstvo pro mimořádné situace nebo EMERCOM) a z tiskových zpráv Ministerstva zahraničních věcí Ruské federace. Informace o poskytování ruské humanitární pomoci v oblasti jihovýchodní Asii byly získány především z tiskových zpráv Ruského velvyslanectví v Malajsii.

Velká část této práce vychází ze zdrojů internetových zpravodajských serverů, jako je nezávislá soukromá mediální agentura Argus Media nebo soukromá mediální

společnost zaměřená na finanční oblast zpravodajství Bloomberg. Dále také známější a největší metropolitní deník ve Spojených státech The New York Times nebo britské BBC (British Broadcasting Corporation), což je televizní i rozhlasová společnost naplňující funkci veřejnoprávního vysílání a je uznávaná pro svou objektivitu zpravodajství. Dalším britským zdrojem informací je britský levicově zaměřený deník The Guardian. V textu práce jsou také použity informace britské zpravodajské agentury Reuters. Využita pro tuto práci je i tisková agentura s alternativním obsahem Sputnik. Zmíněné deníky a mediální agentury jsou pro tuto práci přínosem zejména v poskytnutí informací o zkoumaných případech dvou katastrof.

Důležitým statistickým webem pro tuto bakalářskou práci je Global Humanitarian Assistance, který poskytuje data týkající se zemí a jejich výdaje na různé druhy humanitární pomoci, které jsou pro práci přínosem zejména v oblasti srovnání Ruské federace v množství poskytované zahraniční humanitární pomoci s G7 a státy uskupení BRICS.

Významným zdrojem informací je také studie Anny Abalkiny zabírající se způsoby, jakými Ruská federace dodává pomoc nejčastěji. Pro tuto práci byla využita zejména část, která osvětluje multilaterální a bilaterální spolupráci Ruské federace pro dvě vybrané katastrofy analyzované v textu. V teoretickém ukotvení humanitární pomoci jsou též využity zdroje z neziskového sektoru. Zvláště podstatná pro tuto práci je studie *Russia As a Humanitarian Aid Donor* z roku 2013 od Anny Brezhnevové a Darji Ukhovové. Text byl zveřejněn mezinárodní neziskovou charitativní organizací Oxfam International.

Z knižních publikací jsou v práci použity především texty zabývající se teoretickým ukotvením a vymezením humanitární pomoci a metodologií užitých v tomto textu. Patří mezi ně například monografie Arendta Lijpharta *Comparative Politics and the Comparative Method*, která byla uplatněna v metodologické části tohoto textu. Dále je v práci čerpáno z monografie Antje Kästnera publikované roku 2010 *Russia Supporting Non-Democratic Tendencies in Post-soviet Space*. Konkrétně je tato publikace využita v kapitole „Příjemci ruské humanitární pomoci“ a přispívá k vysvětlení ruských priorit při poskytování zahraniční humanitární pomoci. Autoři Farooki Maruma a Kaplinský Raphael se svou monografií z roku 2009, *Africa's Cooperation With New and Emerging Development Partners. Options*

for Africa's Development, přispěli k objasnění ruských preferencí v oblasti druhů/typů humanitární pomoci poskytovaných do zahraničí.

Českých zdrojů nebylo v práci užito mnoho. V úvodní teoretické části je použita monografie Blanky Říchové *Úvod do současné politologie*, která byla přínosem zejména v oblasti metodologické koncepce celé bakalářské práce. Dalším českým příspěvkem bylo vymezení humanitární pomoci dle humanitárního občanského sdružení český Červený kříž, který svou definici humanitární pomoci přispěl do celkového teoretického ukotvení této problematiky. Mezi nejpodstatnější české zdroje informací, které opět přispěly do teoretické části práce definováním humanitární pomoci a také jejich fází, patří Ministerstvo zahraničních věcí České republiky a jeho *Operační strategie ČR na rok 2014, Základní přehled humanitární pomoci*, který právě definuje a analyzuje zmíněné fáze humanitární pomoci a také *Zákon o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci*, který byl přínosem v oblasti rozlišení humanitární pomoci od rozvojové asistence.

1. TEORETICKÉ UKOTVENÍ PROBLEMATIKY HUMANITÁRNÍ POMOCI RUSKÉ FEDERACE

Následující podkapitoly se postupně věnují tématům, která osvětlují fungování ruské zahraniční humanitární pomoci. Dochází zde k vymezení humanitární pomoci dle vybraných zahraničních i českých definic, k rozlišení a analýze jednotlivých fází, kterými humanitární pomoc v praxi při uplatňování prochází. Dále je humanitární pomoc odlišena od pomoci rozvojové. Je ozřejmáno, podle jakých dohod a úmluv funguje ruská zahraniční humanitární asistence. Jedna z podkapitol se pak věnuje závazkům, ke kterým se Rusko hlásí na poli mezinárodních organizací. Je také popsán institucionální aparát humanitární pomoci v Rusku a jeho fungování při poskytování humanitární podpory jiným státům.

Cílem této teoretické části je poskytnout ucelený pohled a přehled ruské zahraniční humanitární pomoci, který poslouží k lepšímu pochopení ruského počínání v souvislosti s dále v této práci zkoumanými dvěma případy a především zodpoví výše položenou první výzkumnou otázku, tj. *jak Ruská federace přistupuje k humanitární pomoci*.

1.1 Vymezení teoretického rámce humanitární pomoci

Následující část textu pojednává o rozličných teoriích týkajících se definic a teoretického vymezení humanitární pomoci podle českých a zahraničních zdrojů. Nezmiňuje a neanalyzuje však zdroje ruské, protože v ruských právních předpisech neexistuje žádná právní definice pojmu mezinárodní humanitární pomoci. Cílem této kapitoly je vytvořit ucelenou a dostačující (pro tuto práci) syntézu definic, která bude pro práci klíčovou a analýza z ní bude vycházet.

Pro potřeby této práce si nelze vystačit s jednou definicí humanitární pomoci, protože neexistuje jednotný souhrn toho, co vše humanitární pomoc obsahuje a jaká má pravidla. Téma by, tedy, bylo vymezeno neúplně, proto je v textu uvedených definic více, konkrétně čtyři a v práci je uplatněna jejich syntéza, čímž se definice navzájem doplňují a postihují problematiku jako celek.

Obecné teoretické vymezení zahraniční humanitární pomoci prostřednictvím ruských koncepcí či zákonů nebylo nijak specifikováno, proto jsou v práci užity zejména české a mezinárodní zákony a úmluvy týkající se zmíněné humanitární problematiky.

Vymezení humanitární pomoci dle *Zákona o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí a o změně souvisejících zákonů*, která je pro tento text přínosná, zejména pro oblast financování humanitárních aktivit, se humanitární pomocí rozumí „souhrn činností hrazených ze státního rozpočtu, jejichž cílem je zamezit ztrátám na životech a újmě na zdraví, zmírnit utrpení a obnovit základní životní podmínky lidí po vzniku mimořádných událostí.“ (Zákon č. 151/2010 Sb.).

Dalším zdrojem pro definování humanitární pomoci je rozvojová iniciativa *The Global Humanitarian Assistance*. Jedná se o tým složený z výzkumných pracovníků, analytiků a politických poradců s praktickými zkušenostmi z terénu, s mapováním financování rozvoje a s vytvářením reportů. Jejich úkolem je souhrn oblastí týkajících se globálních trendů, vlád, dodávek pomoci, finančních mechanismů, domácích odezev, konfliktů, armády a škály potřeb (Prevention Web). Definice, dle uvedené iniciativy, je přínosná zejména pro oblast vymezení zásad, které humanitární pomoc odlišují od jiných zahraničně orientovaných pomoci. Zásadami, dle této definice, jsou: „lidskost; zahrnuje záchranu lidských životů a zmírnění utrpení, nestrannost; humanitární pomoc se poskytuje pouze na základě potřeb a bez diskriminace mezi nebo v rámci dotčených populací, neutralita; poskytnutí pomoci bez preferování strany ozbrojeného konfliktu nebo další akce, kde je humanitární pomoci třeba, nezávislost; cíle pomoci nejsou pod vlivem politických, ekonomických, vojenských nebo jiných zájmů dáorce nebo příjemce.“ (Global Humanitarian Assistance).⁶

Třetím příspěvkem pro vymezení humanitární pomoci je dokument *23 Principles and Good Practice of Humanitarian Donorship* z roku 2003,⁷ který je přínosný v doplnění a specifikování druhů poskytované pomoci, kterou mohou donoři přispět.

---

⁶ Tyto zásady vychází z iniciativy Good Humanitarian Donorship: Principles in Practice, které byly široce přijaty vládami řazenými mezi donory v roce 2003 (The Overseas Development Institute).

⁷ Dokument byl schválen ve Stockholmu 17. června 2003 Německem, Austrálií, Kanadou, Belgií, Evropskou komisí, Dánskem, Finskem, USA, Francií, Irskem, Japonskem, Lucemburskem, Nizozemím, Norskem, Velkou Británií, Švédskem a Švýcarskem (World Humanitarian Summit). Tito donoři si dali za cíl zlepšit soudržnost a účinnost mezinárodní reakce na humanitární krize. Principy dokumentu založily humanitární pomoc jako diskrétní komponenty širší politiky v rámci pomoci poskytované dárci a angažovanými signatáři za účelem poskytnutí předvídatelného a flexibilního financování, které je v souladu se základními zásadami lidskosti, nestrannosti, nezávislosti a neutrality (The Overseas Development Institute).

Mezi tyto položky patří mj. „...poskytování potravin, vody a hygieny, přístřeší, zdravotní služby a dalších nutných potřeb pro usnadnění k návratu do běžného života.“ (23 Principles and Good Practice of Humanitarian Donorship 2003: bod 3.).

Poslední definice, která bude zmíněná v tomto textu, ozřejmuje zejména problematiku vymezení délky trvání humanitární pomoci a vychází z dokumentu *Operační strategie humanitární pomoci ČR na rok 2014*, která ve vymezení cílů humanitární pomoci zmiňuje, že „cílem humanitární pomoci je zmírňovat dlouhodobě trvající následky mimořádných událostí (zejména přírodních katastrof a ozbrojených konfliktů) a předcházet jejich vzniku a negativním následkům.“ (Operační strategie humanitární pomoci ČR na rok 2014).

Výše zmíněné definice vytváří komplexní pohled na humanitární pomoc. Vymezují její financování, zásady, které humanitární pomoc odlišují od dalších zahraničně-orientovaných pomocí, druhy humanitární pomoci, fáze a její délku trvání.

Na základě výše uvedených vymezení a charakteristik humanitární pomoci, lze vytvořit klíčovou syntézu definic pro tento text. **Humanitární pomoc je souborem činností, které pomáhají zamezovat ztrátám na životech, újmě na zdraví, snaží se obnovit základní životní podmínky lidí zasažených mimořádnou událostí. Je financována ze státního rozpočtu, z firemních či soukromých příspěvků a darů. Zaměřuje se na prevenci a předcházení humanitárních krizí a zmírňování dlouhodobých následků. Její součástí je poskytování základních životních potřeb pro usnadnění návratu do běžného života. Uznává a dodržuje principy jako nestrannost, lidskost, neutralitu a nezávislost pomoci.**

1.1.1 Fáze humanitární pomoci

V této podkapitole je zaměřena pozornost na fáze, kterými humanitární pomoc během svého uplatňování prochází. Kapitola tyto fáze vyjmenovává, zmiňuje příklady subjektů, které se na jednotlivých fázích podílejí a osvětluje důležitost jednotlivých fází a přechodu mezi nimi.

Lze rozlišit tři fáze humanitární pomoci. Jsou jimi okamžitá pomoc, fáze časně rehabilitace a fáze obnovy a rozvoje (Ministerstvo zahraničních věcí ČR). V rámci okamžité pomoci, která se vztahuje na období prvních dvou dnů až několika týdnů po katastrofě, dochází zejména k elementární pomoci zaměřené na záchranu životů

a prvotní podporu přeživších. Organizace spojených národů (dále jen OSN) v rámci první fáze přebírá koordinaci a uvolňuje prostředky z krizových fondů na pokrytí základních potřeb poskytnuté pomoci. Důležitou roli může v tomto období sehrát i systém Červeného kříže.⁸ V následující fázi časné rehabilitace v časovém horizontu cca od dvou týdnů do tří měsíců od katastrofy dochází především k péči o vysídlené lidi v důsledku katastrofy, tzn. hledání náhradního přístřeší, k obnově základní infrastruktury. V této fázi také probíhá vyčíslení a vyhodnocování škod a potřeb obměny. Při katastrofě většího rozsahu dochází k vypracování komplexního plánu obnovy. Důležitou roli v této fázi sehrávají neziskové organizace, které implementují pomoc z mezinárodních, vládních i soukromých sektorů. Fáze obnovy a rozvoje se v souvislosti s humanitární pomocí počítá zpravidla do dvou let od katastrofy. Tato fáze zahrnuje komplexní obnovu poškozené oblasti a často také aspekt „building back better,“ který znamená obnovu směrem k vyšší úrovni rozvoje než před katastrofou, a to zejména v oblastech s častým výskytem extrémních klimatických jevů.⁹ Pro fázi obnovy a rozvoje je důležitá role přijímající země, dělba práce mezi poskytovatele pomoci (donory) a také návaznost humanitárních a rozvojových aktivit (Tamtéž).

1.1.2 Odlišení humanitární pomoci od pomoci rozvojové

Podkapitola objasňuje problematiku rozlišení humanitární pomoci od dlouhodobé rozvojové spolupráce. Zmiňuje několik zdrojů, které tyto odlišnosti jmenují a objasňují. Je zde také kladen důraz na problematiku přechodu od humanitární k rozvojové pomoci.

Humanitární pomoc bývá často zaměňována s rozvojovou pomocí nebo s ní spojována v jeden pojem. Pro odlišení je nutné uvést i definici rozvojové pomoci. Podle informačně-vzdělávací sekce organizace Člověk v tísni *Rozvojovka* rozvojová spolupráce označuje „dlouhodobou činnost určenou k podpoře ekonomického, politického a sociálního rozvoje v rozvojových zemích a k odstranění samotných příčin rozvojových problémů. Dlouhodobost odlišuje rozvojovou spolupráci od humanitární

---

⁸ Červený kříž (The International Red Cross) je největší humanitární síť na celém světě. Červený kříž je přítomný v každé zemi a je podporován miliony dobrovolníků (International Committee of the Red Cross). Jedná se o humanitární občanské sdružení, které „působí především v oblasti humanitární, sociální, zdravotní a zdravotně-výchovné.“ (Červený kříž).

⁹ Do dané kategorie spadá také oblast jihovýchodní Asie, která je v této práci analyzována (Ministerstvo zahraničních věcí ČR).

pomoci, která naopak označuje krátkodobou a nárazovou pomoc při řešení náhlých krizí a problémů. Rozvojová spolupráce může být financovaná ze státních příspěvků, z příspěvků mezinárodních organizací, firem, jednotlivců a dalších zdrojů.“ (Rozvojovka). Rozvojová pomoc může být poskytována nezávisle na humanitární pomoci. Tyto případy se často vyskytují v rozvojových zemích, ve kterých nedošlo k žádné přírodní katastrofě ani k válce a přesto zde rozvojová spolupráce funguje. Tento druh pomoci se také vyskytuje během humanitární krize a po ní (Humanitarian Coalition).

Často dochází ke špatné koordinaci při přecházení od humanitární pomoci k rozvojové spolupráci. Mezinárodní humanitární agentury by měly postupně předat dohled nad koordinací lokálním institucím a zaměstnancům a měly by spolupracovat s rozvojovými organizacemi v zájmu vytvoření permanentnějších struktur s dlouhodobějším financováním. Zmíněná tranzice nebývá často prováděna bez problémů a komplikací. Prezident nezávislé humanitární organizace *Refugees International*, Dr. Michel Gabaudan pro deník *The Guardian* uvedl k problematice přechodu mezi humanitární pomocí a rozvojovou pomocí následující: „Agentury mnohdy „postaví zed“ mezi jimi poskytovanou pomocí a rozvojovými pracemi. Nejčastěji se jedná o důvody, které nijak nesouvisí s reálnými potřebami příjemce pomoci. Důvody sahají od netransparentního financování a administrativu přes tlak ze strany donorů na domácí vládu příjemce až po neschopnost konsensu mezi humanitárními organizacemi a vůdci země, která pomoc přijímá, na tom, jak by měla být pomoc poskytnuta.“ (Gabaudan 2012). V roce 2005 OSN zavedla nový systém pro vnitřní koordinaci systému poskytování humanitární pomoci. Ten měl přinést vyšší míru předvídatelnosti a odpovědnosti humanitárním společnostem. Avšak systém nesplnil očekávání a selhal ve snaze koordinovat humanitární pomoc a propojit ji s následnou fází časně obnovy a rozvoje. Gabaudan také tvrdí, že „to, co svět potřebuje, je systém podpory, který může rychle reagovat na krize a poskytovat účinnou rozvojovou pomoc.“ (Tamtéž).

1.2 Vymezení teoretického rámce humanitární pomoci Ruské federace

Kapitola osvětluje, zda a jak je pojem humanitární pomoc definován v ruských právních předpisech, a jakých mezinárodních dohod se v oblasti humanitární pomoci Ruská federace účastní; jak jsou teoreticky vymezeny strategické vize a priority ruské zahraniční humanitární pomoci; jaké dokumenty týkající se humanitární asistence

v Rusku existují a fungují; jaké má Rusko priority v poskytování pomoci z geografického pohledu; a v neposlední řadě kam se Ruská federace řadí z pohledu objemu poskytované pomoci. Všechny tyto aspekty jsou nástrojem k definování Ruska jako donora humanitární pomoci ve světovém měřítku.

Neexistuje žádná právní definice pojmu mezinárodní rozvojové pomoci v ruských právních předpisech. Avšak termín je Ruskem užíván v několika mezinárodních dohodách a podřízených regulačních aktech. Navíc podobné výrazy v oblasti rozvojové pomoci používané v ruských právních předpisech mohou mít různé konotace (Research Centre for International Cooperation and Development).

Dokument z roku 2007 *Koncepce ruské účasti na mezinárodní rozvojové pomoci* prezentuje strategickou vizi a priority politiky Ruské federace v dané oblasti. Představuje především mezinárodní podporu finanční, technickou a humanitární, která má usnadnit sociálně-ekonomický rozvoj příjemců, pomoci vyřešit krizové situace způsobené přírodními katastrofami a/nebo mezinárodními konflikty a posilovat mezinárodní postavení Ruska a jeho důvěryhodnost (Tamtéž). Nový koncept z roku 2014 *Koncepce státní politiky Ruské federace v oblasti mezinárodní rozvojové pomoci* je určen pro poskytnutí přehledného systematického přístupu účasti Ruska na mezinárodní rozvojové pomoci. Ruská federace v něm identifikuje své regionální priority, programy pomoci a jejich přidělení zemím ze Společenství nezávislých států¹⁰ a Abcházie a Jižní Osetie. Dále jsou do zmíněné pomoci zahrnuty všechny země, které s Ruskem sousedí či s ním mají historické vazby a podílejí se na společných mezinárodních projektech. Dokument z roku 2014 též uvádí, že akademická obec, občanská společnost i soukromý sektor bude provádět politiku mezinárodní rozvojové pomoci spolu s ruskou vládou a stanovuje, že nevládní organizace se mohou spolehnout na federální financování (Vyhláška č. 259). Starší Koncept ruské účasti na mezinárodní rozvojové pomoci z roku 2007 deklaroval důležitost multilaterálních dohod jako hlavní prostředky pro dodání pomoci. Nová politika v oblasti poskytnutí mezinárodní rozvojové pomoci, která platí

---

¹⁰ Organizace zahrnuje devět bývalých svazových republik Sovětského svazu. Jedná se o Arménii, Ázerbájdžán, Bělorusko, Kazachstán, Kyrgyzstán, Moldavsko, Rusko, Tádžikistán a Uzbekistán. Společenství vzniklo po rozpadu SSSR v prosinci 1991 (Interstate Statistical Committee of the Commonwealth of Independent States).

od roku 2014, přidává k multilaterální spolupráci i bilaterální smlouvy (Abalkina 2013: 2).¹¹

Účast Ruské federace na humanitární pomoci má své limity a z tohoto důvodu ji řadíme mezi tzv. „nové,“ „znovu–vznikající“ či „vznikající“ dárce humanitární pomoci.¹² Za stěžejní lze považovat nepodepsání principů Good Humanitarian Donorship a absenci jednotné agentury, která by se problematice mezinárodní humanitární spolupráce věnovala (Brezhneva, Ukhova 2013: 2).

Od rozpadu Sovětského svazu na počátku 90. let Rusko učinilo řadu závazků souvisejících s mezinárodní pomocí (Tamtéž).¹³ Priority politiky mezinárodní pomoci jsou prezentovány především ve dvou klíčových dokumentech. Jsou jimi *Koncept ruské účasti na mezinárodní rozvojové pomoci*, který byl schválen v roce 2007 prezidentem a *Koncepcí státní politiky Ruské federace v oblasti mezinárodní rozvojové pomoci* z roku 2014. Právní rámec je vykládán dle ústavy, konceptu ruské zahraniční politiky, konceptu ruské bezpečnosti a rozpočtového zákoníku Ruské federace. Koncepce ruské účasti na mezinárodní rozvojové pomoci je založena na Chartě OSN a dalších mezinárodních smlouvách a dohodách (Ministerstvo financí Ruské federace).¹⁴

---

¹¹ Rusko pomocí multilaterálních dohod nejvíce spolupracuje s organizacemi OSN, skupinou Světové banky, Globálním fondem, Světovou zdravotní organizací a dalšími. Tato pomoc nejčastěji v roce 2011 putovala do Latinské Ameriky nebo Evropy a východní Asie. Prostřednictvím bilaterálních smluv pak pomoc byla poskytnuta Oceánii, střednímu Východu nebo Severní Americe (Development Initiatives).

¹² Jako „tradiční“ donory vnímají odborníci západní země, které poskytují humanitární asistenci dlouhodobě, tzn., jejich mechanismy se vytvářejí po několik dekad. Mají rozvinuté systémy pomoci a schopnosti zasáhnout při humanitárních katastrofách. V současnosti ale stále častěji nacházíme donory, kteří jsou také schopni zasáhnout a pomoci při humanitární akci, například jde o Čínu, Indii nebo Rusko. Tyto státy nutně nevstupují do mezinárodních globálních organizací typu OECD, aby se mohly v humanitární spolupráci angažovat. Často využívají bilaterální způsob pomoci nebo regionální uskupení (International Regional Information Networks–IRIN).

¹³ Například v rámci skupiny G8 (Brezhneva, Ukhova 2013:2).

¹⁴ Jsou jimi rezoluce Spojených národů Deklarace tisíciletí, Konsensus z Monterrey, Implementační plán ze Světového summitu v Johannesburgu o udržitelném rozvoji, Pařížská deklarace a další (Ministerstvo financí Ruské federace).

1.3 Institucionální rámec humanitární pomoci Ruské federace

Kapitola shrnuje a podává přehled o ruských závazcích s mezinárodními organizacemi prostřednictvím podepsání dohod a úmluv, které jsou níže podrobněji analyzovány. Text také zmiňuje ruské koncepce a jejich cíle, které si Rusko v oblasti zahraniční humanitární spolupráce vytyčuje. Uvádí i, z jakých důvodů Ruská federace nemůže být považována za tradičního donora z pohledu západních států, a vyjasňuje pozici hlavního koordinátora zahraniční humanitární pomoci. Zmiňuje i problematiku vzniku jednotné agentury, která by ruskou humanitární pomoc zastřešovala.

Cílem kapitoly je poskytnout přehled o ruských závazcích na mezinárodním poli v oblasti zahraniční humanitární spolupráce a upozornit na rezervy, které v tomto ohledu Rusko má. Dále také ozřejmit, jakým způsobem je pomoc koordinována a jaké cíle jsou pro Ruskou federaci prioritou v poskytování zahraniční humanitární pomoci.

Během svého předsednictví ve skupině G8¹⁵ v roce 2006 se Rusko zavázalo k několika dohodám souvisejícím s mezinárodní pomocí z pohledu principu financování¹⁶ (Rakhmangulov 2010: 56).

Podle Koncepce ruské účasti na mezinárodní rozvojové pomoci (2007) si Rusko vymezuje cíle v oblasti mezinárodní zahraniční spolupráce. Zmíněnými cíli jsou: „mít vliv na globální procesy s cílem zajištění stabilního, spravedlivého a demokratického světového řádu, který by byl vytvořen na základech všeobecně uznávaných mezinárodních právních předpisů a partnerských vztazích mezi zeměmi; odstranit chudobu a zajistit udržitelný hospodářský rozvoj v rozvojových a post-konfliktních zemích; likvidovat následky humanitárních, přírodních, ekologických a průmyslových katastrof a jiných mimořádných událostí; podpořit demokratické procesy, rozvíjet tržně-orientované ekonomiky a dohlédnout na dodržování lidských práv v zemích, které jsou příjemci pomoci; vytvořit politické, ekonomické, vzdělávací, sociální, kulturní a akademické vztahy s jinými zeměmi a mezinárodními asociacemi; vytvořit pás dobrých sousedských vztahů podél ruských státních hranic; zabránit vzniku

---

¹⁵ Členy skupiny G8 jsou: Francie, Kanada, Německo, Itálie, Japonsko, Ruská federace, Velká Británie a Spojené státy (G8).

¹⁶ Například dokument "L'Aquila" Joint Statement on Global Food Security, který Ruská federace podepsala v roce 2009 (President of Russia).

ohnisek napětí a konfliktů, eliminovat zdroje, které obchodují s drogami, eliminovat mezinárodní terorismus a zločin a to především v regionech sousedících s Ruskou federací; rozvíjet obchodní a hospodářskou spolupráci mezi Ruskem a jeho partnerskými zeměmi; podpořit integraci vnitrostátních trhů zemí, které přijímají pomoc a ruskou metropolí pro komodity, služby a trh práce; posílit důvěryhodnost Ruska a podporovat nestranný postoj k Ruské federaci v rámci mezinárodního společenství (Ministerstvo financí Ruské federace).

Zmíněné cíle ruské politiky v oblasti mezinárodní rozvojové pomoci jsou především v souladu s principy ukotvenými v dokumentech Výboru Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (dále jen OECD) pro rozvojovou pomoc (dále jen DAC) a národních strategiích členů DAC (Research Centre for International Cooperation and Development).

Rusko se přihlásilo k dodržování zásad Pařížské deklarace o účinnosti pomoci, dále k deklaraci Accra Agenda for Action a k závěrečnému dokumentu z fóra v jihokorejském Pusanu „Pusanské partnerství pro efektivnost rozvoje,“ které byly dohodnuty v rámci mezivládní konference. Ruská federace pokračovala dalšími závazky v oblasti zahraniční pomoci v rámci skupiny G8, konkrétně L'Aquila Food Security Initiative¹⁷ v roce 2009. Od roku 2007 byla Ruská federace v procesu přistoupení k OECD, avšak v roce 2014 byly tyto snahy pozastaveny na časově nedefinované období (OECD: Members and Partners). V roce 2010 začalo Rusko s poskytováním reportů své oficiální rozvojové pomoci (Brezhneva, Ukhova 2013: 5).

Důležitou skutečností je, že Rusko nepodepsalo principy Good Humanitarian Donorship, které jsou mezinárodním měřítkem odpovědné, flexibilní a předvídatelné pomoci a jsou v souladu se základními principy nestrannosti, lidskosti, neutrality a nezávislosti. V tomto ohledu se Rusko nachází ve stejné pozici jako další „noví“ donoři humanitární pomoci např. Turecko, státy Perského zálivu nebo státy BRICS (Tamtéž: 5).

Dalším klíčovým prvkem, který Ruskou federaci odlišuje od „tradičních“ donorů, je absence jednotné humanitární agentury, která by aktivity spojené s koordinací

---

¹⁷ Dokument L'Aquila Food Security Initiative obsahuje dvanáct cílů, kterých chtějí státy a organizace podepsané pod touto iniciativou dosáhnout. Snaží se upozornit na hlad a chudobu ve světě způsobenými vysokými cenami produktů. Prioritním tématem politické agendy, které je třeba řešit na globální národní i regionální úrovni je bezpečnost potravin, výživa a udržitelné zemědělství. Opatření pro efektivní zabezpečení potravin musí být přizpůsobena změnám klimatu, efektivnímu hospodaření s vodou, půdou a jinými přírodními zdroji včetně ochrany biologické rozmanitosti (G8 Itálie 2009).

humanitární spolupráce zaštiťovala. Zatímco v mnoha zemích tuto funkci zajišťuje ministerstvo zahraničních věcí, popř. speciální ministerstvo pro rozvoj, v Rusku je humanitární činnost rozdělena mezi Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo financí, Ministerstvo hospodářského rozvoje, Ministerstvo vzdělání a vědy, Ministerstvo zdravotnictví a EMERCOM. V současné době není žádný orgán, který by poskytoval komplexní směr a monitorování ruské politiky mezinárodní pomoci a akce. Zmíněné orgány poskytnou pomoc pro jednotlivé případy podle svých kompetencí na základě rozhodnutí vlády (Research Centre for International Cooperation and Development).

Ruská humanitární pomoc je však spravována především prostřednictvím EMERCOMu. Zmíněné ministerstvo poskytuje humanitární pomoc do zahraničí téměř dvacet let.¹⁸ V posledních letech začalo spolupracovat s jinými vládami, mezinárodními organizacemi a agenturami. Pro usnadnění a zlepšení spolupráce, bylo rozhodnuto, že od srpna 2005 dva zástupci EMERCOMu budou trvale sídlit v Bruselu, což umožňuje stálý dialog s Evropskou unií a NATO. I ve stálé radě Mezinárodní organizace civilní obrany (ICDO)¹⁹ se sídlem v Ženevě, je zástupce za EMERCOM (EMERCOM).²⁰

V roce 2011 Ministerstvo financí uvedlo, že mezinárodní rozvojová agentura (Ruská agentura mezinárodní pomoci) bude založena v roce 2012 a jejím úkolem bude zahrnovat všechny aspekty zahraniční pomoci a dohlížet na aktivity spojené s výcvikem specialistů, dodávky zásob a výstavbu zázemí (Chin, Malkin 2012). Byl zde předpoklad, že založení takovéto agentury by mohlo vyřešit situaci s institucionální nepřehledností. Avšak v září 2012 Ministerstvo financí oznámilo, že nová organizace nebude v daném období založena a místo ní bylo naplánováno vytvoření nové kapacity stávající agentury, „Ruské spolupráce,“ pro rozvoj a dodávky ruské zahraniční humanitární pomoci (Rossotrudnichestvo). Zmíněný orgán, jehož celý název zní „Federální agentura pro Společenství nezávislých států, krajany a mezinárodní humanitární spolupráci,“ spadá

---

¹⁸ Ruský EMERCOM byl založen v souvislosti s konfliktem mezi Gruzii a Jižní Osetií (Brezhneva, Ukhova 2013: 7).

¹⁹ Mezinárodní organizace civilní obrany (ICDO) je globálního charakteru. Sdružuje více než 50 států světa a dalších 30 pozorovatelských států nebo přidružených členů (Obrana a Strategie).

²⁰ EMERCOM úzce spolupracuje s ICDO a to v rámci specifických programů humanitární pomoci. Jedná se např. o projekty odminování v Libanonu, Nikaragui, Srbsku nebo na Srí Lance. Humanitární pomoc poskytují do Afganistanu, Tádžikistánu, Kyrgyzstánu, Severní Korey, Libye a na ostrovy Tuvalu (International Civil Defence Organization).

pod Ministerstvo zahraničních věcí a byl založen v roce 2008 primárně za účelem rozvíjení vztahů mezi Ruskem a Společností nezávislých států (International Organisations Research Institute). Je pravděpodobné, že i pro několik dalších let bude hrát EMERCOM v oblasti koordinace zahraniční pomoci prim (Brezhneva, Ukhova 2013: 7).

Ruská zahraniční pomoc je plánována na období tří let paralelně s přípravou střednědobého finančního plánu. Efektivitu nákladů na mezinárodní pomoc kontroluje několik federálních ministerstev a agentur podle daných pravidel a kritérií (Research Centre for International Cooperation and Development).

V předchozích podkapitolách pojednává text o několika tématech, která osvětlují fungování ruské zahraniční humanitární pomoci. Je zde vymezena humanitární pomoc a vytvořena syntéza definic, která je uplatňována v této práci. Také dochází k vymezení humanitární pomoci, která funguje přibližně dva roky po katastrofě, od pomoci rozvojové, která poté následuje. Jsou zmíněny i problémy této tranzice. Hlavním problémem průběhu předání dohledu nad pomocí v postižených oblastech, je často pomalost a přítomnost korupce a netransparentnosti. Text práce doplňuje i možné řešení těchto problémů, kterým je vytvoření jednotného systému podpory na mezinárodní úrovni. Tento systém by měl umět rychle reagovat na krize a zároveň poskytnout účinnou dlouhodobou pomoc. Výše v textu jsou rozlišeny jednotlivé fáze, kterými humanitární pomoc v praxi při uplatňování prochází. Jsou zmíněny dohody a úmluvy, podle kterých funguje ruská zahraniční humanitární asistence. Nejdůležitějšími dokumenty ruské humanitární pomoci jsou *Koncept ruské účasti na mezinárodní rozvojové pomoci* a *Koncepce státní politiky Ruské federace v oblasti mezinárodní rozvojové pomoci*. Jedna z podkapitol se pak věnuje závazkům, ke kterým se Rusko hlásí na poli mezinárodních organizací. Je také popsán institucionální aparát humanitární pomoci v Rusku a jeho fungování při poskytování humanitární podpory jiným státům. V této oblasti je nejdůležitějším poznatkem neexistence jednotné agentury, která by zahraniční humanitární pomoc koordinovala. Poskytování pomoci tedy koordinuje několik ministerstev, hlavním je EMERCOM. Tato fragmentace kompetencí je podstatnou příčinou, proč je na Ruskou federaci pohlíženo jako na „znovu-vznikajícího“ či „vznikajícího“ donora.

2. FUNGOVÁNÍ HUMANITÁRNÍ POMOCI RUSKÉ FEDERACE V PRAXI

Kapitola ve své první části popisuje a analyzuje zejména tři hlavní aspekty ruské humanitární pomoci. Jsou jimi množství humanitární pomoci, které Ruské federace do zahraničí posílá; typy ruské humanitární pomoci; příjemci ruské zahraniční humanitární pomoci. Množství je porovnáno například se státy uskupení BRICS nebo s „tradičními donory humanitární pomoci“, ale je shrnuto také komplexně. Uveden je též rozdíl v přístupu Ruska od jiných zemí ke zveřejňování údajů o množství poskytnuté humanitární pomoci prostřednictvím statistik DAC OECD. Text kapitoly také zmiňuje přechod od bilaterálních k multilaterálním cestám dodání zahraniční humanitární asistence a výhody, které tato transformace obnáší. Je poukázáno i na spolupráci s nevládními organizacemi. Závěrečná část textu se zabývá preferencemi, které Ruská federace má, popř. měla při výběru recipientů své zahraniční humanitární asistence. Je reflektován určitý posun v této oblasti a zmíněna je i motivace, která k dané transformaci Rusko vedla.

Cílem kapitoly je poukázat na snahu Ruska postupně se přiblížit nejvyspělejším státům světa i v oblasti, jakou je zahraniční humanitární pomoc. Dále také upozornit na hlavní ruskou motivaci pro poskytování humanitární pomoci v zahraničí a na posun Ruské federace za poslední cca dvě dekády v oblasti spolupráce s jinými mezinárodními aktéry při poskytování zahraniční humanitární podpory.

2.1 Ruská zahraniční humanitární pomoc v praxi

Ruská humanitární pomoc a její distribuce do jiných zemí se v posledních letech zvyšuje (s mírnými výkyvy). Nicméně je nutné podotknout, že Ruská federace je stále pod limity v poskytování mezinárodní humanitární pomoci v komparaci s „tradičními“ donory, kteří mají srovnatelnou míru hrubého domácího produktu s Ruskem.²¹ Například v roce 2011 Ruská federace uvolňovala nižší částky než „noví“ poskytovatelé pomoci jako jsou Turecko nebo Spojené arabské emiráty, kteří mají nižší hrubý domácí produkt,

---

²¹ Například Kanada v roce 2011 poskytla až 500 milionů dolarů, zatímco Ruská federace v témže roce necelých 30 milionů dolarů. (GHA Russia, GHA Canada).

než má Ruská federace.²² Ve srovnání se zeměmi BRICS byly ruské investice do humanitární pomoci srovnatelné s dalšími zeměmi tohoto uskupení (Global Humanitarian Assistance (GHA)). Trendem je klesající podíl humanitární pomoci v celkové ruské zahraniční rozvojové pomoci. Zatímco celková úroveň oficiální rozvojové pomoci (ODA) se mezi lety 2005–2011 navýšila téměř pětkrát, humanitární pomoc tomuto zvýšení neodpovídá. Nárůst v úrovni ODA ukazuje, že Rusko má potenciál vytvářet mnohem větší závazky na poli příspěvků v humanitární asistenci (GHA Russia).

Je důležité vzít v potaz, že analýzy výdajů na humanitární pomoc Ruské federace komplikují rozdíly mezi čísly uvedenými různými zdroji.²³ Problémy ve vykazování mohou být způsobeny neexistencí jedné kontrolní agentury, jejímž cílem by byl monitoring, koordinace činnosti země ve všech oblastech humanitární podpory. Nicméně je třeba dodat, že Rusko od roku 2011 začalo vykazovat své statistické údaje oficiální rozvojové pomoci prostřednictvím formátu DAC OECD (OECD Statistics). Tento krok společně s pravděpodobným ruským vstupem do OECD dává do budoucna důvody k naději na ucelený systém ODA statistik (Brezhneva, Ukhova 2013: 8).

Rusko upřednostňuje při poskytování zahraniční humanitární pomoci spolupráci prostřednictvím multilaterálních smluv před bilaterálními dohodami.²⁴ Ne vždy tomu tak bylo, až do roku 2006 Rusko preferovalo dodávání pomoci bilaterálně (Tamtéž: 9). Mezinárodní spolupráce skrze mezinárodní organizace dává Rusku výhody v podobě dobře fungujících institucionálních mechanismů pro dodávky zahraniční pomoci, harmonizačních mechanismů, finančního kontrolního systému, technických kapacit a know how. Poskytování pomoci na základě bilaterálních smluv pak pomáhá Rusku v rozvoji strategické spolupráce s příjemci a v posilování ruské pozice v regionu (Abalkina 2014: 2–4).

---

²² Za rok 2011 uvolnily Spojené arabské emiráty pro humanitární akce necelých 190 milionů dolarů a Turecko přes 260 milionů dolarů (GHA United Arab Emirates, GHA Turkey).

²³ Například data Kanceláře pro koordinaci humanitární pomoci OSN (OCHA) Financial Tracking System -obsahuje nejdetailnější statistická data týkající se ruských nákladů na humanitární pomoc. Data publikována EMERCOMem jsou velmi nekonzistentní. A celkově je EMERCOM méně důsledný v přístupu ke zveřejňování dat (UN OCHA Financial Tracking System).

²⁴ V roce 2012 z celkové humanitární pomoci poskytnuté Ruskou federací šlo pouze 6,3% bilaterální cestou (GHA Russia).

Studie také reflektují neochotu Ruska spolupracovat s nevládními organizacemi. Současná legislativa vložila nová omezení týkající se nevládních organizací, i proto je úloha ruské občanské společnosti vysoce diskutabilní (Human Rights Watch). Světlou výjimkou v této oblasti je, že země v roce 2012 začala spolupracovat s Mezinárodním červeným křížem a Červeným křesťanským hnutím (GHA Russia).

Zatímco na počátku nového tisíciletí Rusko dodalo pomoc africkým státům v podobě financí, nyní má humanitární pomoc plynoucí z Ruska podobu převážně zboží a služeb (Kaplinsky, Farooki 2009: 93). Humanitární potravinová pomoc je v současné době největším komponentem ruské humanitární pomoci. Jedná se o významnou podporu této oblasti ze strany Ruské federace již od roku 2007 a význam zmíněné kategorie v podpoře recipientů se v posledních letech zvyšoval i přes občasné fluktuace (UN OCHA Financial Tracking System). Stejně jako další druhy humanitární pomoci poskytované Ruskem, humanitární potravinová pomoc byla distribuována především prostřednictvím multilaterálních smluv v rámci World Food Programme (World Food Programme).

V minulé dekádě země, které nejčastěji obdržely nejvyšší množství ruské humanitární pomoci, pocházely z ruské sféry vlivu, konkrétně státy bývalého Sovětského svazu. To dokazuje určitou kontinuitu se sovětskou politikou pomoci. Země jako Severní Korea se stala recipientem sovětské pomoci během studené války a pokračovala v získávání pomoci od Ruska i po rozpadu SSSR²⁵ (Research Centre of International Cooperation and Development).

Vzhledem k regionálnímu zaměření ruské pomoci se mnoho odborníků domnívá, že hlavní motivací Ruské federace k opětovnému návratu mezi donory, byla primárně reálpolitika. Toto pozorování je v souladu s vizí vyjádřenou v nedávném Konceptu ruské zahraniční politiky, v němž se uvádí že „ruská zahraniční politika je transparentní, předvídatelná a pragmatická.“ (Ministry of Foreign Affairs of the RF).

---

²⁵ V roce 2009 se dodávky humanitární pomoci Ruska do Severní Koreji v oblasti energetiky pozastavily. Důvodem bylo testování jaderných zbraní na jaře daného roku (Manyin, Nikitin 2014: 7). K znovuoobnovení ruské humanitární pomoci došlo v roce 2012, kdy Ruská federace odpustila Severní Koreji dluh ve výši 11 miliard amerických dolarů ještě z dob Sovětského svazu. V rámci této dohody je domluvena splátka zbývajících dluhu (1 miliarda amerických dolarů) na speciální účet zřízený Ruskem. Tuto částku pak Ruská federace použije na investice do humanitárních a energetických projektů v Severní Koreji (U.S.–Korea Institute at SAIS 2014).

Rusko svou pozornost soustředí především na státy bývalého Sovětského svazu a Společenství nezávislých států, což je často interpretováno jako snaha zachovat si vliv nad těmito zeměmi. Několik vědců upozornilo na podobnost režimů zmíněných zemí, které jsou nakloněny ruské vládě a podpoře, které se jim z ruské strany dostává (Kästner 2010: 47).

Avšak odklon od starých tradic je také evidentní. Rusko získává nové partnery a začíná posílat pomoc zemím, které jsou zasaženy přírodní katastrofou. Například mezi lety 2005–2006 poskytla Ruská federace humanitární pomoc jihovýchodní Asii, poté co byla tato oblast na sklonku roku 2004 zasažena ničivou vlnou tsunami. Nejvíce finanční pomoci poskytla Indonésii. V roce 2008 humanitární pomoc z Ruska putovala do Číny po zemětřesení, v roce 2010 do Haiti také zasaženého zemětřesením a v roce 2011 poskytlo Rusko pomoc Japonsku, které zasáhlo nejprve zemětřesení a následně vlna tsunami. Tyto snahy mohou naznačovat, že ruská humanitární pomoc pravděpodobně klade větší hodnotu na potřebu přidělování podpory více než dříve, což je v souladu se základními principy GHD lidskosti a nestrannosti při poskytování zahraniční pomoci (Research Centre of International Cooperation and Development).

2.2 Srovnání humanitární pomoci Ruské federace se zeměmi uskupení BRICS a G7

Cílem této kapitoly je reflektovat Ruskou pozici v oblasti humanitární pomoci putující do zahraničí mezi státy, které se donory teprve stávají a také mezi tradičními donory humanitární asistence. To vše na základě srovnání Ruské federace se státy z uskupení BRICS a se skupinou G7 v oblasti zahraniční humanitární pomoci. V rámci uskupení BRICS je kladen důraz na podobnosti či naopak odlišnosti daných zemí v kontrastu s Ruskem ve zkoumané oblasti humanitární pomoci těchto ekonomicky vzkvétajících zemí. Následná podkapitola o státech skupiny G7 pak shrnuje, v čem se liší či v čem se podobá ruská humanitární pomoc a přístup k ní v komparaci se zeměmi výše zmíněného uskupení nejsilnějších ekonomik světa.

Pozice Ruska na poli zahraniční humanitární pomoci je nejasná. Z výše zmíněného lze s určitostí tvrdit, že Rusko již nepatří mezi recipienty pomoci,

ale k donorům. Rok, kdy k tomuto přesunu došlo, už tak zřejmý není.²⁶ Dalším problematickým bodem se zařazením Ruska je pozice, kterou země zaujímá v mezinárodním systému pomoci. Podle některých charakteristik jako jsou druhy poskytované pomoci, objem poskytované pomoci a podmínky, za kterých je pomoc poskytována, vyplývá, že Rusko spadá spíše do kategorie „nových“ donorů. Ale ještě do nedávna stálo po boku bohatých států světa v rámci členství ve skupině G8 a má stálého zástupce v Radě bezpečnosti OSN. Podepsáním řadou principů a závazků týkajících se efektivnosti pomoci (avšak nikoliv podepsání GHD principů) Rusko signalizuje, že se považuje za západního dárce.

2.2.1 Srovnání se zeměmi uskupení BRICS

Existuje poměrně rozsáhlá debata ohledně zařazení Ruska do kategorie podle toho, jakým donorem je. Jestli se v jeho případě jedná o „nového“, „znovu vznikajícího“, „vznikajícího“, či „tradičního“ donora. Mezi první tři typy patří například státy BRICS. Pokud by role Ruska byla srovnatelná s ostatními zeměmi BRICS a dalšími rychle se rozvíjejícími ekonomikami, jako je tomu u Turecka, Indonésie, Mexika nebo států Perského zálivu, bude Rusko také patřit mezi „nové“ donory. Všechny jmenované země se silnými ekonomikami začínají být velice politicky silné. Až v nedávné době si mohly dovolit zapojit se do poskytování humanitární pomoci.

O Rusku se v souvislosti s dárcovstvím pomoci často debatuje. Není typickým „novým“ dárce vzhledem ke svým činnostem za éry Sovětského svazu, kdy SSSR výrazně podporoval rozvoj a poskytoval pomoc v Africe, Asii a v menší míře také jihoamerickým zemím (Provost 2011). Projekty pomoci ze strany SSSR byly pravděpodobně výraznější, než je tomu u Ruské federace v současnosti.

Státy BRICS se navzájem liší z hlediska celkového objemu oficiální rozvojové pomoci. Rusko se svými výdaji mírně převyšuje Brazílii, ale výrazně zaostává za Indií a Čínou (GHA Country Profiles). Ze všech států BRICS Rusko jako jediné není zároveň recipientem i donorem. Země BRICS (s výjimkou Jižní Afriky) jsou z hlediska humanitárních aktivit vzájemně blíže k paritě, což z Ruska dělá nejvíce „humanitární“²⁷ zemi ze skupiny (White 2011: 3).

---

²⁶ Ruská federace začala s poskytováním reportů nákladů na humanitární pomoc až v roce 2010, předchozí údaje nejsou zveřejňovány (Brezhneva, Ukhova 2013: 5).

²⁷ Ve smyslu poskytování humanitární asistence jiným zemím.

Z hlediska preferencí v poskytovaných druzích pomoci, je kladen důraz na potraviny napříč všemi „novými“ donory včetně států BRICS (GHA Country Profiles). Naopak rozdíly v rámci skupiny BRICS lze spatřit v typech krizí, na které se země rozhodnou zareagovat. Většina států toho uskupení poskytuje svou podporu zemím zasaženým přírodní katastrofou a málokdy státům ve válečném konfliktu, vzhledem k obecně opatrným otázkám ohledně státní suverenity. Rusko se v tomto ohledu liší. Ruská federace nabízí pomoc také zemím, které se nacházejí v ozbrojeném konfliktu. Více než polovina rozpočtu na humanitární pomoc putuje právě do zemí, kde jsou války či nepokoje (White 2011: 5).

Důležitý rozdíl je patrný mezi ruskou motivací stát se poskytovatelem pomoci a dalšími státy BRICS. Ruské důvody jsou do značné míry ovlivněny reálpolitikou. Politika humanitární pomoci ostatních zemí BRICS je tvarovaná do určité míry vlastními zájmy nebo kulturní spřízněností, a také je ovlivněná principem spolupráce Jih–Jih (Tamtéž: 9).

Od dob SSSR, kdy byl svaz jednou ze supervelmocí, nebyla tradice spolupráce Jih–Jih v Rusku praktikována. Humanitární pomoc je nyní vnímána jako „ochota silných pomoci slabým.“ (Binder, Meier, Steets 2010: 38). Navíc Ruská federace nevnímá samu sebe jako člena globálního Jihu, ale preferuje pozici mezi státy rozvinutého Severu (Chin, Malkin 2012).

2.2.2 Srovnání se zeměmi skupiny G7

Rusko stále značně zaostává za členy skupiny G7,²⁸ a to jak z hlediska rozvoje a propracovanosti mechanismů pomoci a jejího celkového objemu, tak i ze strany oficiální rozvojové pomoci a humanitární pomoci. Většina států G7 má desetkrát až patnáctkrát větší rozpočet na výdaje spojené s humanitárními aktivitami, než má Rusko (UN OCHA Financial Tracking System).²⁹

Ruské dodržování závazku v rámci skupiny G8 vůči rozvojovému světu nebylo vyhovující. Materiální pomoc pro recipienty ruské humanitární pomoci byla zaměřena na zvýšení množství, které Ruská federace poskytla, ale v jiných oblastech pomoci podle ODA Rusko stále zaostává. Tisková zpráva zveřejněná Univerzitou v Torontu týkající

---

²⁸ Ruská federace byla zbavena členství ve skupině G8 (březen 2014) v reakci na anexi Krymu (Rapoza 2014).

²⁹ Výjimkou je Itálie (UN OCHA Financial Tracking System).

se skupiny G8 dokazuje, že Ruská federace měla nejnižší úroveň dodržování rozvojových závazků v Africe stanovených G8 mezi lety 2001–2008 (G8 Toronto).

Na souvislost s většími příspěvky a podporou ze strany Ruska může mít vliv touha Ruské federace přiblížit se západním zemím a snížit rozdíly se státy G7. Část odborníků se domnívá, že tento proces začal během ruského předsednictví v G8 v roce 2006. V tomto roce bylo Rusko jediným státem z uskupení G8, kterému chyběla koherentní struktura poskytování pomoci v zahraničí. Rok poté Rusko aktivně začalo zlepšovat situaci³⁰ a později prohlásilo, že nová centrální agentura za účelem podpory koordinace zahraniční pomoci bude založena (Brezhneva, Ukhova 2013: 19).³¹

Je obtížné čerpat z jakýchkoliv zjištěných vzorů humanitární pomoci, protože objem pomoci se může měnit na základě nepředpokládaných událostí, jakými jsou například přírodní katastrofy. Nicméně se jeví, že humanitární a mezinárodní rozvojové politiky Ruska jsou orientovány na G7. Z části za účelem znovuvytvoření Ruské federace jako světové supervelmoci v multipolárním mezinárodním systému.³²

2.3 Rusko jako donor: pohled ruských občanů

Kapitola se zabývá ruskou občanskou společností a jejím vnímáním ruské mezinárodní humanitární pomoci. Zprostředkovatelem názoru na tuto problematiku je výzkum, který byl proveden Světovou bankou v roce 2011. Znázorňuje informovanost a zájem Rusů o problematiku zahraniční humanitární asistence.

Pro lepší porozumění stávajících a potenciálních motivů Ruska jako poskytovatele humanitární pomoci je důležité ozřejmit, jak zemi jako dárce vnímají autority a občané.

Jeden z klíčových cílů vlády Ruské federace od roku 1990 bylo obnovit věhlas Ruska a dokázat, že země stále patří mezi světové velmoci a připojit ji do společnosti západní prosperity. Podle průzkumu veřejného mínění, který byl proveden Levada Center v roce 2011, se Rusové domnívají, že na stupnici od jedné do deseti má Rusko vliv na šest mezinárodních událostí (World Bank). Během devadesátých let bylo Rusko jedním ze států východního bloku, který byl nikoliv donorem, ale recipientem humanitární pomoci, a tím docházelo, podle Rusů, k ohrožení ruské image supervelmoci. Ačkoliv

---

³⁰ Například rozšířením Koncepce ruské participace v mezinárodní rozvojové pomoci (Gray 2011: 5).

³¹ Jak již bylo zmíněno dříve, nová agentura založena nebyla. Pouze byly navýšeny kapacity té stávající.

³² Avšak ruský objem humanitární pomoci, který země poskytuje, zůstává velmi skromný v rámci standardů G8 (Muskoka Accountability Report Canada).

přesné datum, kdy země začala směřovat z role příjemce pomoci k dárci, není zřejmé,³³ Rusko je nyní vnímáno výhradně jako donor a chce uniknout své minulosti recipienta humanitární pomoci (Binder, Meier, Steets 2010: 17).

Ruská touha vrátit se jako velmoc na mezinárodní pole po letech, kdy byla země v pozici příjemce pomoci, mělo významný dopad na její roli jako donora. Předchozí stav Ruska, kdy se země nacházela v roli recipienta pomoci, je vnímán tak, že podpora je určitým způsobem ponižující nebo alespoň ukazuje zranitelnost země, protože znamená závazky a otevírá sociální vazby. Rusové vnímají zemi, která je donorem jako silnou a naopak zemi, která je recipientem pomoci považují za slabou. Tento postoj do značné míry naznačuje, že ruské zapojení do poskytování humanitární pomoci by mohlo být známkou toho, že země se považuje za silnou, nebo tak alespoň chce být vnímána a domnívá se, že zapojením se do pomoci při katastrofách a do dalších forem pomoci ji toho pomůže docílit (Brezhneva, Ukhova 2013: 20).

Postoje ruské veřejnosti k humanitární pomoci jsou velice smíšené. Velká část populace má negativní nebo ambivalentní postoj k poskytování zahraniční humanitární pomoci. V roce 2010 zveřejnila Světová banka závěry získané v rámci průzkumu veřejného mínění „Rusko a jeho role mezinárodního donora.“ I přesto, že výzkum se specificky nezaměřoval na ruskou humanitární pomoc, většina respondentů uvažovala spíše o zahraniční nebo mezinárodní pomoci ve smyslu humanitární asistence při přírodních katastrofách než o dlouhodobé rozvojové pomoci. Průzkum ukazuje, že mnoho Rusů se domnívá, že v Rusku samotném nejsou dost dobré podmínky na to, aby si země mohla dovolit zapojovat se do mezinárodních projektů na podporu dalších států. Téměř 70 % dotázaných odpovědělo, že Rusko není dostatečně bohaté, aby mohlo pomáhat cizím státům a k tomu zlepšovat podmínky doma. Přes 80 % respondentů se domnívá, že by se Rusko mělo více zabývat vnitrostátními problémy a pouze deset procent se shoduje na tom, aby země zaujala aktivnější roli v mezinárodních záležitostech. Na stupnici, která sleduje zájem respondentů o oblasti mezinárodních záležitostí a ruskou interakci v nich a také zájem o informace týkající se ruské pomoci chudým státům, se ruští respondenti zařazují na lehce podprůměrnou úroveň 4,5 bodu (World Bank).³⁴

---

³³ Některé studie datují přesun Ruska od recipienta k dárci do brzkých 90. let jiné naopak až do roku 2007 (Gray 2011: 5).

³⁴ Na stupňové škále od jedné do deseti.

Další charakteristický rys ruské pomoci, její regionální zaměření, byl potvrzen v rámci průzkumu Levada. Jen 12 % respondentů tvrdí, že by Rusko mělo pomoci chudým státům bez ohledu na jejich geografickou polohu. Téměř 50 % dotázaných souhlasilo s tvrzením, že Rusko by mělo pomoci chudším zemím bývalého Sovětského svazu a chudším sousedům (Tamtéž).³⁵

Z předchozí části textu vyplývá, že množství humanitární pomoci poskytované Ruskem do zahraničí se každoročně zvyšuje. Nicméně oproti státům G7 Rusko stále výrazně zaostává. Ve srovnání se zeměmi BRICS si vede lépe oproti Brazílii, avšak zaostává za Čínou nebo Indií. Jako jediná země tohoto uskupení není Ruská federace zároveň donorem i recipientem pomoci. Převažuje poskytování humanitární pomoci v podobě zboží a služeb. Vůbec největším komponentem ruské humanitární pomoci je v současnosti potravinová pomoc. Dochází tedy k ústupu od finančních darů, které převažovaly na počátku nového tisíciletí. Rusko nyní při poskytování pomoci upřednostňuje multilaterální dohody před bilaterálními smlouvami. Na základě výše zmíněného lze též tvrdit, že je ruská humanitární pomoc regionálně zaměřena. Preferovanými recipienty pomoci jsou státy z ruské sféry vlivu (např. státy z bývalého Sovětského svazu). Avšak stále častěji je dodávána pomoc zemím, které byly zasaženy přírodní katastrofou. Ruští občané pohlízejí, dle zveřejněného průzkumu Světovou bankou, na poskytování zahraniční pomoci převážně negativně. Jedním z důvodů je nespokojenost s úrovní života ve vlastní zemi, proto by občané preferovali, aby byly navýšeny prostředky pro zlepšení podmínek v Rusku, než distribuce prostředků do zahraničí.

---

³⁵ Výzkum ovlivnil například nedostatek znalostí ze strany respondentů týkajících se ruské humanitární pomoci či humanitární pomoci obecně. Vliv měly také socio-ekonomické linie, především geografické a generační rozdíly. Mladší lidé z větších měst více podporují ruskou roli jako donora ve světě, zatímco lidé starší generace, kteří zažili období Sovětského svazu a také často lidé z menších obcí preferují orientaci ruské pomoci směrem do vlastní země (World Bank).

3. RUSKÁ HUMANITÁRNÍ POMOC PO TSUNAMI V JIHOVÝCHODNÍ ASII A V JAPONSKU

Kapitola ve své první části poskytuje ucelený přehled událostí souvisejících s časovým vymezením vzniku přírodní katastrofy v oblasti Indického oceánu. Ve druhé části se věnuje přírodní katastrofě, která zasáhla v roce 2011 japonské prefektury. Vymezuje příčiny, které k přírodním katastrofám vedly. Uvádí, jaké škody napáchaly a jaké oblasti zasáhly. Konkrétně je dále v kapitole soustředěna pozornost na ruskou humanitární pomoc v postižených oblastech. Kapitola se dále zaměřuje na to, jak se Rusko do humanitární pomoci zapojilo a v jakém časovém horizontu bylo schopno humanitární podporu poskytnout. Zmíněny jsou i metody, prostřednictvím kterých byla humanitární asistence ze strany Ruské federace dodána. Uvedeno je také fungování komunikace při koordinování ruské humanitární pomoci. Cílem kapitoly je vytvořit kompaktní souhrn fungování ruské humanitární pomoci v praxi s důrazem na analýzu ruské humanitární pomoci, která byla poskytnuta v zasažených oblastech dvou vybraných případů. Cílem kapitoly je zodpovězení druhé výzkumné otázky této práce: *Jak se lišila či naopak podobala ruská humanitární pomoc pro země jihovýchodní Asie v roce 2004 a pro Japonsko v roce 2011?*

3.1 Humanitární pomoc Ruska pro jihovýchodní Asii

Následující podkapitoly se postupně zaměřují na problematiku zemětřesení a vlny tsunami v oblasti jihovýchodní Asie v roce 2004 a na poskytnutou humanitární pomoc ze strany Ruské federace.

3.1.1 Vymezení katastrofy v jihovýchodní Asii

Jihovýchodní Asie byla 26. prosince 2004 zasažena zemětřesením o síle 9.0 stupňů RichtEROVY ŠKÁLY.³⁶ Zemětřesení nastalo u západního pobřeží indonéské provincie Severní Sumatra a Indonésie a následně vyvolalo vlnu tsunami. Jednalo se o třetí největší zemětřesení na světě od roku 1900. K zemětřesení došlo vlivem podsouvání Indické litosférické desky pod Barmskou litosférickou desku. Epicentrem byla oblast západního

---

³⁶Data různých zdrojů se od sebe mírně liší. Například podle National Scientific Foundation je síla zemětřesení uváděna 9.1 až 9.3 stupňů RichtEROVY ŠKÁLY (National Scientific Foundation).

pobřeží Severní Sumatry. V důsledku těchto silných otřesů vznikla vlna tsunami, která se postupně rozšiřovala do celé oblasti Indického oceánu. Od epicentra se pohybovala rychlostí 2,5 kilometrů za sekundu (National Scientific Foundation). Během dvou hodin bylo zasaženo pobřeží Thajska a Srí Lanky, po čtyřech hodinách došlo k zasažení Malediv a po deseti hodinách východní Afriky (International Research Institute of Disaster Science a)).

Tsunami své nejvyšší výšky dosáhla v oblasti severní části ostrovu Sumatra. Výška vlny v této části ostrovu přesahovala až 30 metrů. Jiné zasažené oblasti se potýkaly s vlnou vysokou od pěti do dvanácti metrů. Časové rozestupy mezi jednotlivými vlnami, (nejednalo se tedy jen o jednu vlnu, ale o několik po sobě jdoucích), byly v rozmezí 15–20 minut. Tsunami tedy dosahovaly různých výšek a různých rychlostí (Tamtéž b)).

Vlna tsunami postupně vzniká a tvoří se na otevřeném oceánu a její výška v této fázi nepřesahuje 30 centimetrů. Poté se pohybuje rychlostí až několik set kilometrů za hodinu. Čím je rychlost vlny vyšší, tím je ve výsledku silnější. Když se tsunami dostane do mělké vody u pobřeží, zpomalí se a horní část vlny se začne pohybovat pomaleji než spodní část, proto tsunami dosahuje tak vysokých rozměrů (National Geographic).

Vzhledem k nenápadnosti vzniku vlny ji laik může jen velmi obtížně pozorovat. Vlny tsunami lze zaznamenat jen prostřednictvím speciálního monitoringu. Existuje mnoho center, která se touto aktivitou a výzkumem zabývají. Tato monitorovací centra jsou mj. umístěna v Tichém oceánu.³⁷ Jejich úkolem je vyhodnocování potenciálního vzniku vln a varování před nimi. Je důležité zmínit, že v Indickém oceánu nejsou vlny tsunami tak časté.³⁸ Proto státy v zasažené oblasti nebyly včas informovány a ani nijak nespolupracovaly s monitorovacími centry (Institute of Computational Mathematics and Mathematical Geophysics, Siberian Division Russian Academy of Sciences). Ovšem v době, kdy vznikla vlna tsunami v Indickém oceánu, se žádná monitorovací centra, která by na vznikající vlnu upozornila, nevyskytovala a zmíněná oblast nebyla zahrnuta ani pod žádné jiné centrum tohoto typu. Tichooceánské varovné

---

³⁷ Konkrétně jsou situována na Aljašce a Havajských ostrovech

³⁸ Srovnáme-li četnost výskytu tsunami vln například s Pacifickým oceánem, pro který je tento jev typičtější (Institute of Computational Mathematics and Mathematical Geophysics Siberian Division Russian Academy of Sciences).

centrum před tsunami, které je umístěné na Havajských ostrovech (PTWC), zachytilo zemětřesení v blízkosti Sumatry, avšak výstrahu před tsunami nevystavilo. Důvodem bylo, že oblast Indického oceánu v té době nespadala pod jeho odpovědnost. Centrum vydalo prohlášení, ve kterém konstatuje, že v Tichém oceánu vlna tsunami nehrozí (Tamtéž).

Thajsko i Indonésie již v té době, kdy se katastrofa udála, byli členy Mezivládní oceánografické komise.³⁹ Avšak Thajsko nemělo v době katastrofy žádnou zkušenost s vlnou tsunami a neúčastnilo se žádných schůzek svolaných na popud oceánografické komise. Meteorologické oddělení se o blížící se ničivé vlně dovědělo až s přibývajícimi telefonáty z různých míst Thajska. Epicentrum se podařilo lokalizovat až hodinu po zemětřesení. Nicméně nikdo neočekával následné vlny tsunami, které na pobřeží Thajska udeřily. Nejednalo se tudíž o jednu ničivou vlnu, ale o několik po sobě jdoucích tsunami. Indonéští odborníci nebyli schopni identifikovat hrozící nebezpečí, protože první vlna udeřila dříve, než ji stihli zaznamenat a zareagovat na ni, proto geologické a meteorologické oddělení nevarovalo obyvatele země včas. Indonésie nevarovala ani okolní země, protože ještě nikdy před tím nebyly v Indickém oceánu zaregistrovány zaoceánské vlny tsunami, které by další země zasáhly. V průběhu několika prvních ničivých hodin nikdo nevěděl, k jak obrovským škodám došlo (Institute of Computational Mathematics and Mathematical Geophysics, Siberian Division Russian Academy of Sciences).

Mezi faktory, které se spolupodílely na způsobení tak markantních škod, lze uvést například zásahy tamních obyvatel do přírody kvůli rybolovu, zpřístupnění plážových oblastí, dále neinformovanost obyvatel o postupu chování a jednání v případě zasažení země přírodní katastrofou či celková nepřipravenost, ať už vlády nebo samotných občanů, na podobnou situaci (Tamtéž).

Do postižených zemí, které byly zasaženy několikanásobnou vlnou tsunami v oblasti Indického oceánu, patří: Indie, Indonésie, Keňa, Madagaskar, Malajsie, Maledivy, Myanmar, Seychely, Somálsko, Srí Lanka, Tanzanie, Thajsko.

---

³⁹ Tato komise je součástí UNESCO. Jedná se o jediný kompetentní program v oblasti mořské vědy v rámci UNESCO. Komise funguje od roku 1960 (Intergovernmental Oceanographic Commission of UNESCO).

Na sklonku roku 2004 vznikla jedna z nejničivějších vln tsunami v moderní historii. Data ohledně počtu obětí katastrofy v jihovýchodní Asii se v rámci různých zdrojů liší. Nejčastěji se uvádí, že o život přišlo téměř 230 tisíc lidí. Necelých 46 tisíc lidí bylo stále v roce 2013 pohřešovaných. V obou případech drží nejvyšší počty Indonésie, ve které zahynulo téměř 168 tisíc lidí a více než 500 tisíc obyvatel zůstalo bez přístřeší (Tsunami 2004). Nejvíce poškozenou oblastí byla indonéská provincie Banda Aceh, která je situovaná v severní části ostrova Sumatra (Research Group on the December 26, 2004). Celkem 125 tisíc lidí bylo při katastrofě zraněno a 1,7 milionů lidí se ocitlo bez domova (Tsunami 2004).

Druhou nejvíce postiženou oblastí byla Srí Lanka, kde tsunami zanechalo přes 35 tisíc obětí a 21 a půl tisíc lidí utrpělo různě vážná zranění. Počet lidí bez přístřeší byl srovnatelný se situací v Indonésii (Tamtéž).

Nejvíce turistů zahynulo v Thajsku a to 2 500 z celkových 6 000 obětí. Nejnižší ztráty na životech zaznamenaly Maledivy, ale téměř okamžitě po katastrofě se země ocitla v hospodářské recesi (European Commission a)). Maledivy, které jsou nejnižší položeným státem světa, byly ihned po úderu vlny tsunami pod hladinou moře, což způsobilo velké poničení dopravní infrastruktury, průmyslu v oblasti rybolovu a omezení příjmu z turismu, který je pro zemi velice podstatným zdrojem financí (Tamtéž b)).

Kromě výše jmenovaných ztrát na životech a způsobených škodách v důsledku ničivé vlny, je nezbytné dále zmínit též poškození či úplné zničení zdrojů obživy přeživších a samozřejmě i jejich pracovních možností. Přírodní katastrofa poničila dopravní i sociální infrastrukturu. Zanechala za sebou nespočet sirotků. Zasažené státy potřebovaly okamžitou humanitární pomoc od ostatních zemí a taktéž dlouhodobější obnovu zdevastovaných oblastí.

Tsunami je stále přítomnou a skutečnou hrozbou pro ostrovy v Indickém oceánu. Příčinou je výskyt aktivní litosférické desky (Tsunami 2004).

3.1.2 Rychlost reakce

Ruská federace pomáhala od prvních hodin po katastrofě cílenou pomocí postiženým zemím na bilaterální úrovni. Země se též zapojila do mezinárodního úsilí na eliminaci následků katastrofy, kterou koordinovalo OSN (Ministry of Foreign Affairs of the RF, 2005, 10. 1.).

Ruská federace postupně navyšovala humanitární pomoc pro země jižní a jihovýchodní Asie, které byly zasažené zemětřesením a vlnou tsunami. Ruští specialisté byli prvními, kteří přijeli na Srí Lanku, aby po katastrofě pomohli přeživším. Od 27. prosince 2004 se do postižené oblasti vypravilo několik speciálních ruských letů s 65 tunami humanitární pomoci v hodnotě až dvou milionů amerických dolarů. Ruská nákladní letadla přivezla do ochromených zemí stany, příkrývky a dopravila také záchranáře s nezbytným vybavením (EMERCOM).

Dále byl z Ruska dodán lehký vyhledávací vrtulník typu Bo-105 a dopravní prostředky. Ruští medicí prohlédli přibližně 500 obětí katastrofy a ošetřili je. Ruský záchranný tým demontoval 24 nebezpečných budov a zpřístupnil některé části dopravních komunikací (Russian Embassy Malaysia).

Prezident Ruské federace Vladimir Putin vyjádřil na počátku února roku 2005 vděk za pomoc a práci, kterou ruští lékaři a vědci poskytli obětem katastrofy v jihovýchodní Asii. Zdůraznil také, že Rusko bylo jednou z prvních zemí, která nabídla zasaženým regionům pomoc. Poděkoval také ruským ministerstvům za bezproblémový průběh koordinace při dodávkách humanitární pomoci a potvrdil, že Rusko bude i nadále poskytovat pomoc postiženým oblastem (Ministry of Foreign Affairs of the RF, 2005, 2. 2.).

3.1.3 Objem pomoci

První dva lety vypravené 27. prosince na Srí Lanku dopravily 110 vícemístných stanů a 2 200 příkrývek. 30. prosince letadlo přivezlo další náklad do poškozené oblasti na Srí Lanku. Obsahem dodávky byly vícemístné stany, které byly přiděleny z ruského Ministerstva obrany, pitná voda, čističky na vodu a dezinfekční prostředky, kterých byl v místě katastrofy akutní nedostatek (Ministry of Foreign Affairs of the RF, 2004, 29. 12.).

Dne 7. ledna přivezl letoun EMERCOMu na letiště Medan na indonéské Sumatře 100 tun humanitárního nákladu, který zahrnoval stany, příkrývky, postele i dieselové generátory (EMERCOM).

8. ledna ruské Ministerstvo obrany vypravilo letadlo s polní nemocnicí do Indonésie. Letoun přepravoval přes 150 zdravotnických pracovníků. Dalších deset podobných letů bylo vypraveno do dalších zasažených oblastí (Russian Embassy, Malaysia).

Tentýž den letěla dvě nákladní letadla do Indonésie s humanitárním nákladem, který obsahoval deky, stany, zdravotnické potřeby, nádobí, ložní prádlo a přístroje na přefiltrování vody (Relief Web).

Dále též 8. ledna přiletělo do Thajska letadlo vypravené Ministerstvem zahraničních věcí Ruské federace, které do země dodalo 30 tun humanitární pomoci v podobě léků, přístrojů na čištění vody, stany a jídlo. Pro leden bylo naplánováno vyslat asi 20 speciálních letů do zemí zasažených tsunami. Jeden z letů zamířil hned 8. ledna z Moskvy do jihozápadní provincie Thajska na ostrov Phuket, kde přivezl deset mobilních elektrických generátorů, matrace, přikrývky a ložní prádlo. Hmotnost nákladu byla 15 tun. Další let se uskutečnil 11. ledna a mířil do Kolomba, hlavního města Srí Lanky, kde dopravil na místo dieselové elektrické generátory, zdravotnické materiály a ložní prádlo.

Mimo tuto pomoc Rusko poskytlo své nákladní letouny za účelem transportu humanitární pomoci do postižených oblastí také dalším zemím OSN (Russian Embassy, Malaysia).⁴⁰ Jednalo se o první fázi humanitární pomoci ze strany Ruské federace pro jihovýchodní a jižní Asii.

Ruská federace vyslala speciální letadlo pro ruské turisty, kteří se nacházeli v zasažené oblasti Thajska (Ministry of Foreign Affairs of the RF, 2004, 28.12.).

Ruská strana pokračovala v budování mimořádného objemu humanitární pomoci do zemí jihovýchodní Asie. V noci ze 13. na 14. ledna byly vyslány dva mimořádné letouny do Thajska, které do dané oblasti přivezly mobilní nemocnici EMERCOMu, specializovaný protiepidemický tým odborníků Ministerstva zdravotnictví a sociálního rozvoje Ruské federace (EMERCOM).

Podobné vybavení a záchranáře Rusko vyslalo v noci z 15. na 16. ledna na Srí Lanku. Pět týmů po 30 až 35 lidech se vydalo do postižených částí pomáhat především v boji proti šíření epidemie a odstranění ložisek nebezpečných infekčních onemocnění, která by mohla místní obyvatele ohrožovat (Ministry of Foreign Affairs of the RF, 2005, 12. 1.).

Převoz ruské vojenské polní nemocnice do indonéské provincie Aceh byl dokončen 17. ledna. Letecky bylo přepraveno 40 nemocničních stanů, 130 lůžek,

---

⁴⁰ Rusko poskytlo své nákladní letadla Německo pro přepravu stavebních strojů, terénních vozidel pro odstranění škod po tsunami (Russian Embassy, Malaysia).

lékařské vybavení včetně rentgenu, široká škála léků, dopravní prostředky, pohonné hmoty i polní kuchyně a další položky. Začal též příjem prvních pacientů (Tamtéž, 2005, 17. 1.).

Ruská federace dodala do jihovýchodní Asie humanitární pomoc v hodnotě jednoho milionu amerických dolarů. K tomu poslala dodatečnou humanitární podporu v podobě obilí a filtrů na vodu (Nation Master).

Skupina ruských seismologů⁴¹ dorazila do Indonésie v rámci projektu Mezinárodního tsunami průzkumného týmu UNESCO (Chossudovsky 2005). Ruští vědci zamířili do oblasti severní Sumatry, aby shromáždili vědecká data. Získané údaje poslouží seismologům jako příspěvek k zavedení systému včasného varování před zemětřesením a tsunami pro asijsko-tichomořskou oblast (Ministry of Foreign Affairs of the RF, 2005, 19. 1.).

3.2 Humanitární pomoc Ruska pro Japonsko

Následující podkapitoly se postupně zaměřují na problematiku zemětřesení, vlny tsunami a havárie jaderné elektrárny Fukušima v Japonsku v roce 2011 a na poskytnutou humanitární pomoc ze strany Ruské federace.

3.2.1 Vymezení katastrofy v Japonsku

Japonsko zasáhlo zemětřesení a následná vlna tsunami 11. března roku 2011. Jednalo se o nejsilnější zemětřesení v historii země. Udeřilo o síle až devíti stupňů RichtEROVY škály. Trvalo zhruba šest minut a při samotném zemětřesení byla poškozena především infrastruktura v zasažené oblasti. Následně způsobilo masivní vlnu tsunami, která zdevastovala celé východní pobřeží země a poškodila fukušimskou jadernou elektrárnu (The University of Tokyo).

Japonsko leží v oblasti, kde se zemětřesení a následné vlny tsunami vyskytují poměrně často. Není proto náhodou, že slovo „tsunami“ pochází z japonštiny (Earth Web).⁴² Epicentrum bylo vzdáleno přibližně 70 kilometrů od pobřeží v podmořské hloubce 30 kilometrů (United States Geological Survey's). Šlo o čtvrté nejsilnější

---

⁴¹ Konkrétně z Novosibirsku, Nižního Novgorodu, Moskvy, Petropavlovsk-Kamčatskij, Vladivostoku a Južno-Sachalinsku (Ministry of Foreign Affairs of the RF, 2005, 19. 1.).

⁴² Jedná se o spojení dvou japonských slov „tsu“ znamenající vlna a „nami“, v překladu přístav. Jde tedy o vlnu v přístavu (Earth Web).

zemětřesení na světě od roku 1900 (CBS News). Zemětřesení vyvolalo následnou vlnu tsunami, která dosahovala výšky až 40,5 metrů. Vlna byla naměřena v přístavu Miyako v prefektuře Iwate (Russian Academy of Sciences).

V oblasti Sendai vlna zasáhla až deset kilometrů do vnitrozemí (BBC). Celkově zaplavila plochu o 561 kilometrech čtverečních. Zemětřesení posunulo hlavní japonský ostrov Honšú o 2,4 metrů směrem na východ a Zemi ze své osy vychýlilo přibližně o 10 až 25 centimetrů (Chang 2011). Hlavnímu zemětřesení předcházelo několik menších otřesů. Varovná centra o možném větším zemětřesení informovala, avšak sílu zemětřesení neustále navyšovala a v některých oblastech, například v Tokiu přišlo varování pozdě. Ale i díky předchozím varováním bylo zachráněno mnoho životů (Talbot 2011).

K zemětřesení došlo následkem podsunutí pacifické litosférické desky pod litosférickou desku pod severním Honšú (Sample 2011). Otřesy byly zaznamenány v Rusku na Kurilských ostrovech a v oblasti Južno-Sachalinsku (Russian Academy of Sciences).

Téměř 40 procent z japonského pobřeží je orámováno zděnými bariérami vysokými až 12 metrů, které slouží jako ochrana země před vlnami, tajfuny nebo vlnou tsunami, avšak ani ty nebyly dost vysoké, aby zabránily průchodu vlny na pobřeží (Onishi 2011). Zničeny byly přístavy, železnice i letiště v Sendai. Mezi nejvíce poničená města patří Kamaiši, Miyako, Otsuči a Jamada v prefektuře Iwate. Namie Soma a Minamisoma v prefektuře Fukušima a v prefektuře Miyagi to byla města Šičigahama, Higašimatsušima, Onagawa, Natori, Išinomaki a Kesenuma. Vážné následky po tsunami byly zaznamenány od jihu ostrova až k jeho severní části (Bloomberg a)).

Podle japonské Národní policejní agentury zahynulo při katastrofě ve dvaceti prefekturách téměř 16 tisíc lidí, přes šest tisíc lidí bylo zraněných a zhruba dva a půl tisíc bylo pohřešovaných (National Police Agency of Japan).⁴³ Až na 100 tisíc dětí se ocitlo bez domova a přístřeší, i proto, že ke katastrofě došlo ve všední den (pátek). Některé z nich se staly buď částečnými, nebo úplnými sirotky (McCurry 2011). Japonské ministerstvo zahraničí potvrdilo, že mezi oběťmi je i 19 cizinců (Japan Today). Tsunami

---

⁴³ Některé zdroje uvádí až 19 tisíc obětí katastrofy (Earthquake Report).

zřejmě způsobilo i úmrtí mimo Japonsko. Jeden muž byl zabit v indonéském přístavu Jayapura (Jakarta Globe).

Stupeň a rozsah škod způsobenými zemětřesením byl obrovský, avšak vlna tsunami napáchala škody ještě většího rozsahu. Odhady nákladů na rozsah škod šly až do desítek miliard amerických dolarů (Earthquake Report). Poničeno bylo elektrické vedení a bez elektřiny zůstaly, podle japonského ministerstva obchodu, až 4,4 milionů domácností v severovýchodním Japonsku. Zasažena byla i jižní část ostrova (Bloomberg b)). V důsledku katastrofy došlo k poškození několika rafinérií, což mělo za následek nedostatek uhlí, plynu a přísunu ropy. Některé z továren vzplály, avšak jejich uhašení bránily varovné výstrahy před blížící se tsunami (Argus Media a), b)).

Následkem katastrofy byly poničeny čtyři jaderné elektrárny a celkem 11 reaktorů (Nuclear Energy Agency). Nejhůře zasažena byla jaderná elektrárna Fukušima, která se nachází v prefektuře Fukušima. Havárie v této elektrárně byla hodnocena stupněm sedm jako velmi těžká havárie na Mezinárodní stupnici jaderných událostí (INES).⁴⁴ (International Atomic Energy Agency a)). Při havárii došlo k závažnému poškození tří tlakových nádob reaktoru, což mělo vliv na únik vodíku, který byl následně příčinou tří mohutných explozí. Exploze způsobily, že se oblast kolem elektrárny stala dočasně neobyvatelnou a ekonomicky znehodnocenou pro hospodářský rozvoj. Až 160 tisíc obyvatel muselo být evakuováno z nebezpečné oblasti z důvodu šíření štěpných produktů (Fukushima on the Globe). Příčin havárie ve Fukušimě bylo hned několik. Patří mezi ně zanedbání informování veřejnosti před i během havárie, umístění elektrárenských bloků jedna až čtyři příliš nízko nad hladinou moře (Investigation Committee on Accident at the Fukushima Nuclear Power Stations).⁴⁵ Havárie se stala podnětem k debatě o jaderné energetice po celém světě a vedla i k diskuzím ohledně jaderné bezpečnosti na politické a vědecké úrovni (International Atomic Energy Agency b)).

---

⁴⁴ Stupeň sedm je nejvyšším možným, který lze udělit. V historii byl udělen pouze dvakrát a to právě ve Fukušimě a při katastrofě v Černobylské jaderné elektrárně (International Atomic Energy Agency).

⁴⁵ Bloky jedna až čtyři ležely na plošině, která byla ve výšce deseti metrů nad mořskou hladinou, a všechny byly zaplaveny. Největší škody vznikly na bloku Fukušima I. Další bloky pět a šest leží o tři metry výše a k poškození na nich nedošlo (Investigation Committee on Accident at the Fukushima Nuclear Power Stations).

3.2.2 Rychlost reakce

Počátkem roku 2011 eskaloval spor mezi Ruskem a Japonskem o rozmístění protivzdušných systémů S-400 Triumf nebo rakety Jachont na čtyřech Kurilských ostrovech. Nicméně katastrofa, která zasáhla Japonsko v březnu daného roku, tuto slovní rozmlíšku umlčela (Saradzhyan 2011). Ruská federace nabídla humanitární pomoc zdevastovanému Japonsku jako vůbec první země, a to hned v den katastrofy, pátek 11. března. Poté, co Rusko dodalo Japonsku zemní plyn, tehdejší ruský prezident Dmitrij Medveděv prohlásil, že EMERCOM má k dispozici šest tryskových letadel, které jsou ihned připraveny přepravit do postižených japonských prefektur záchranáře, lékaře a zdravotní zařízení, včetně mobilních nemocnic (RT b)).

Při pravidelné schůzce ministrů zahraničních věcí Ruské federace a Japonska dne 27. července roku 2011 diskutovaly strany o možnostech rozšíření bilaterální spolupráce při překonávání následků katastrofy. Hovořilo se o zajištění bezpečnosti jaderné energetiky, o dalším ruském energetickém nosiči v Japonsku a příjmu japonských dětí zasažených katastrofou na dočasný azyl (Ministry of Foreign Affairs of the RF, Tisková zpráva 27. 7. 2011).

V červenci, čtyři měsíce po katastrofě, byly prodiskutovány další možnosti spolupráce na bilaterální úrovni při překonávání následků škod (Nebekay 2011).

Při telefonické konverzaci v září 2011 bylo Lavrovovi a celému Rusku ze strany japonského protějšku vyjádřeno poděkování za pomoc Ruské federace při překonávání následků přírodní katastrofy v Japonsku na jaře daného roku (Ministry of Foreign Affairs of the RF, Tisková zpráva 9. 9. 2011). V tiskové zprávě ruského Ministerstva zahraničních věcí z prosince roku 2011 se uvádí, že „rozvoj rusko–japonských vztahů byl velmi posílen rychlou reakcí Ruské federace na přírodní a člověkem způsobenou katastrofu z března.“ (Tamtéž, Tisková zpráva 12/2011).

Lavrov při své lednové návštěvě v Japonsku v roce 2012 řekl pro japonskou neziskovou zpravodajskou agenturu, že chce v Tokiu jednat o tématech týkajících se prohlubování dialogu v oblastech politiky, obchodu (dodávky energie), hospodářství a humanitární sféře (Kyodo Tsutshin).

3.2.3 Objem pomoci

Rusko nabídlo Japonsku pomoc v oblasti dodávky zemního plynu, protože až 30 % elektřiny v Japonsku produkují jaderné elektrárny, následkem katastrofy byly všechny jaderné reaktory v zemi odstaveny (RT a)). Státně řízený plynárenský gigant Gazprom odklonil dva plynovody a poskytl zdevastované oblasti 150 tisíc tun zkapalněné dodávky zemního plynu (Soldatkin 2011). Rusové také zvýšili export uhlí do Japonska (RT a)).

Mluvčí EMERCOMu Irina Adrianovová potvrdila, že Rusko do Japonska pošle helikoptéru typu Mi-26⁴⁶ spolu s týmem 50 ruských záchranářů, kteří budou pátrat po přeživších a také přislíbila další humanitární pomoc (Sputnik a)). Mluvčí dále na pomoc Japonsku přislíbila dopravní letadlo Il-76, 50 záchranářů z ministerstva pro mimořádné situace, kteří byli vypraveni dva dny po katastrofě (13. března) a tři vozy s humanitární pomocí a záchranné vozy (ABC News).

Rusko později dodalo i potřebné vybavení pro zpravodajský kanál Ruské televize (Ria Novosti). Transportní letoun převezl do Japonska 8 600 příkrývek. Japonská strana požádala o dalších sto tisíc příkrývek a deset tisíc matrací pro občany, kteří přišli o své domovy i tyto zásoby byly z Ruska letecky dodány (Sputnik b)).

EMERCOM nabídl 40 lidí se třemi pátracími a záchrannými psy. Do postižené oblasti byli posláni ruští likvidátoři černobylské katastrofy (RBC TV).

Ruská záchranná skupina byla jednou z největších, která v Japonsku pomáhala. Skládala se ze 161 lidí (ITAR-TASS). Ruský ministr pro mimořádné situace Sergej Šojgu požádal japonského velvyslance v Rusku Masaharu Kono, aby dohlédl na koordinaci spojenou s odjezdem ruských jaderných odborníků a záchranářů do Japonska (Sputnik b)).

Závěrečná část práce se zabývá komparací přístupů k poskytnutí humanitární pomoci Ruské federace ve dvou zkoumaných případech, kterými jsou přírodní katastrofa v jihovýchodní Asii v roce 2004 a přírodní katastrofa v Japonsku v roce 2011. V případě jihovýchodní Asie se jednalo o třetí největší zemětřesení od roku 1990 (japonské zemětřesení v roce 2011 je na čtvrtém místě). Obrovský rozsah škod způsobila zejména neinformovanost ohrožených zemí o blížící se vlně tsunami. Tato vlna byla jednou z nejničivějších v historii. Ruská federace pomáhala v zemích jihovýchodní Asie

---

⁴⁶ Jedná se o super těžký ruský transportní vrtulník (Military Today).

od prvních hodin po katastrofě. Zapojila se do pomoci na eliminaci následků katastrofy na bilaterální úrovni i v rámci mezinárodního úsilí. Pomáhala zejména materiálně. Případ Japonska se liší zejména v charakteru katastrofy, kromě zemětřesení a následné tsunami, musela země čelit také jadernému ohrožení kvůli poškozeným reaktorům jaderné elektrárny Fukušima. Ruská federace byla první zemí, která nabídla Japonsku pomoc. Rusko téměř ihned zvýšilo export uhlí a zkapalněného plynu. Dále pomáhalo materiálně a poskytlo jednu z největších záchranných skupin, které po katastrofě v Japonsku pomáhaly. Vztahy obou zemí se po těchto událostech výrazně zlepšily.

ZÁVĚR

Tématem této bakalářské práce byla ruská zahraniční humanitární pomoc. Práce si kladla za cíl zodpovědět následující výzkumné otázky: 1. *Jakou pozici zaujímá Rusko v roli donora humanitární pomoci?* 2. *Jak se lišila či naopak podobala ruská humanitární pomoc pro země jihovýchodní Asie v roce 2004 a pro Japonsko v roce 2011?*

K zodpovězení první výše uvedené výzkumné otázky sloužila první část této práce. V první kapitole byl vymezen obecný teoretický rámec a ukotvení humanitární pomoci na mezinárodním poli. Kapitola se zabírala fázemi humanitární pomoci a také odlišením humanitární pomoci od dlouhodobé rozvojové asistence. Přechod mezi těmito dvěma druhy podpory bývá často problematický a neúspěšný. Tranzice nebývá často prováděna bez problémů a komplikací. Humanitární agentury mnohdy „postaví zed“ mezi jimi poskytovanou pomoc a rozvojové práce. Nejčastěji se jedná o důvody, které nijak nesouvisí s reálnými potřebami příjemce pomoci. Důvody sahají od netransparentního financování a administrativu přes tlak ze strany donorů na domácí vládu příjemce až po neschopnost konsensu mezi humanitárními organizacemi a vůdci země, která pomoc přijímá, na tom, jak by měla být pomoc poskytnuta. Řešením je systém lepší vnitřní koordinace poskytování humanitární pomoci, který by přinesl vyšší míru předvídatelnosti a odpovědnosti humanitárním agenturám.

Podkapitoly této první teoretické části se pak již konkrétně věnovaly např. institucionálnímu uspořádání ruské zahraniční humanitární pomoci. Ve zmíněné podkapitole je uvedena podstatná informace, kterou je absence jednotné humanitární agentury, která by tuto pomoc koordinovala. V Rusku se oblast humanitární asistence dělí mezi několik ministerstev (prim sice hraje EMERCOM), právě proto je takový způsob fungování za prvé nepřehledný a za druhé, což je větší problém, zpomaluje celkovou koordinaci pomoci a tedy i její poskytnutí.

Následná část textu práce se věnuje množství zahraniční humanitární pomoci, které Ruská federace poskytuje. Z analýzy zdrojů, které pojednávají o dodávkách ruské humanitární pomoci do zahraničí, je zřejmé, že největší množství pomoci putuje do SNS, důvody jsou nasnadě, jedná se o bývalé sovětské republiky a jsou to státy spřízněné s Ruskem dodnes. Rusko je povětšinou jejich pohraničním sousedem a snaží se s nimi udržovat přátelské konexe i pro rozšíření svého mocenského vlivu. Tyto státy

jsou tedy i nejčastějšími recipienty ruské zahraniční humanitární pomoci, i když odklon od této tradice je v posledních letech čím dál více zřejmý. Z výše uvedeného lze též tvrdit, že Ruská federace nesplňuje kompletně v první kapitole vymezenou syntézu definic, protože právě při poskytování humanitární pomoci z ruské strany absentuje požadavek objektivitu a nestrannosti. I proto nelze o Rusku hovořit jako o „tradičním“ dárci humanitární pomoci, který je obvykle vnímán jako objektivní, nestranný a západního typu.

Důvodem, proč se Rusko rozhodlo rozšířit svou humanitární podporu i v dalších zemích světa, je bezesporu snaha prezentovat se jako světová velmoc. Humanitární sféra je důležitým prvkem definující stát jako silný s významným místem při vyjednávání mezi světovými elitami. Za celým zahraničním humanitárním programem Ruské federace nelze hledat nic víc než pouhou pragmatičnost.

Podobně, ne-li totožně, to vnímají i ruští občané, kteří nesouhlasí s poskytováním ruské humanitární pomoci do zahraničí, protože se nedomnívají, že by si to Rusko mohlo dovolit a byli by raději, kdyby tyto peníze zůstaly ve vlastní zemi a přispívaly ke zlepšení situace v domácím prostředí. Důvod, který Rusové vidí za ruskou zahraniční humanitární pomocí je ten, že země nechce vypadat slabě a chce být opět plnohodnotně brána jako světová velmoc.

I přes to, že Ruská federace za poslední roky mírně navýšila množství poskytované humanitární pomoci putující zahraničním zemím, stále se v této oblasti nemůže rovnat státům skupiny G7. Srovnání se zeměmi BRICS už je poněkud více vypovídající. Ze všech států BRICS Rusko jako jediné není zároveň recipientem i donorem humanitární pomoci. Země BRICS (s výjimkou Jižní Afriky) jsou z hlediska humanitárních aktivit vzájemně blíže k paritě, což z Ruska dělá nejvíce „humanitární“ zemi ze skupiny. Navíc Ruská federace nevnímá samu sebe jako člena globálního Jihu, ale preferuje pozici mezi státy rozvinutého Severu na rozdíl od ostatních členů BRICS.

Z hlediska preferencí v poskytovaných druzích pomoci, je kladen důraz na potraviny napříč všemi „novými“ donory včetně států BRICS. Rusko se tak od původní finanční pomoci, kterou v minulosti praktikovalo, přiklonilo k pomoci prostřednictvím dodávek naturálií či materiální podpory. Asi nejmarkantnějším rozdílem mezi Ruskou federací a státy uskupení BRICS je reakce na odlišné typy krizí. Zatímco více než polovina ruského rozpočtu na zahraniční humanitární pomoc putuje do zemí, které se nacházejí

v ozbrojeném konfliktu. Většina států BRICS poskytuje svou podporu zemím zasaženým přírodní katastrofou a málokdy státům ve válečném konfliktu.

Cíl o znovunalezení svého místa mezi lídry světového dění lze vyčíst i z dokumentu „Koncepce ruské účasti na mezinárodní rozvojové pomoci“ z roku 2007. Největší rozdíl mezi koncepty z roku 2007 a 2014 lze spatřit v tom, že Rusko změnilo způsob poskytování humanitární pomoci. Zatímco starší Koncept ruské účasti na mezinárodní rozvojové pomoci z roku 2007 deklaroval důležitost multilaterálních dohod jako hlavní metody pro dodání pomoci. Nová politika v oblasti poskytnutí mezinárodní rozvojové pomoci v platnosti od roku 2014, přidává k multilaterálním dohodám i bilaterální spolupráci, což se promítlo i v poskytování humanitární pomoci Japonsku v roce 2011, které probíhalo téměř zcela na bilaterální úrovni, zatímco při katastrofě v jihovýchodní Asii v roce 2004 Rusko spolupracovalo bilaterálně, ale převažovala spolupráce multilaterální např. zapojením se do pomoci v rámci OSN.

K zodpovězení druhé stanovené výzkumné otázky pro tento text sloužila analýza dvou případových studií v druhé části této práce a její závěry jsou uvedeny níže.

Detailní analýza ukázala, že poskytování humanitární pomoci Ruské federace se v obou zkoumaných případových studiích řídilo jinými mechanismy při dodávání pomoci do postižených oblastí s jiným preferovaným humanitárním materiálem, který Rusko do postižených zemí dodalo.

V oblasti jihovýchodní Asie bylo mnohonásobně více obětí, a tak zde byla potřeba základního vybavení, naopak Japonsko se potýkalo s akutním nedostatkem zemního plynu a energetických dodávek kvůli způsobené škodě a následné odstávce reaktorů jaderných elektráren. V případě katastrofy v jihovýchodní Asii Rusko poskytovalo více pitnou vodu, čističky vody, distribuci jídla a hygienických potřeb a vyslalo do oblasti tým ruských seismologů. Japonsku zase navíc dodalo zemní plyn a energetické specialisty. Oběma zasaženým oblastem Rusko dodalo těžkou techniku na vystavění dopravních komunikací, elektrické generátory, a základní vybavení pro přeživší v podobě příkrývek, stanů či zdravotnického personálu a vybavení a léků.

Při pomoci poskytnuté v jihovýchodní Asii i při pomoci v Japonsku Rusko reagovalo se svou humanitární asistencí velice pohotově v průběhu několika hodin. Reakce tedy byla v obou zkoumaných případech v podstatě okamžitá.

Zatímco při humanitární pomoci pro Japonsko postupovalo Rusko bilaterálně a japonská vláda si sama zažádala o potřebný a chybějící materiál, například zvýšení dodávky zemního plynu a energetického posílení. V jihovýchodní Asii Ruská federace spolupracovala převážně v rámci pomoci koordinované OSN na multilaterální bázi. Tento způsob dodávání pomoci se jevil jako systematičtější vzhledem k obrovskému geografickému rozsahu katastrofy, která nezasáhla pouze jeden stát. V obou případech poskytování ruské humanitární pomoci řídilo především ministerstvo EMERCOM. Toto zjištění tedy odporuje ruským zahraničněpolitickým konceptům, které naopak deklarují posun od bilaterální spolupráce k té multilaterální.

Zvolená komparativní metoda pro výzkum vedla k naplnění cílů práce, protože právě díky komparaci případových studií, které v textu byly zkoumány a analyzovány na základě stejných proměnných, a to objemu pomoci a rychlosti reakce, je zřetelné, ve kterých aspektech se poskytování humanitární pomoci Ruskem pro oblast jihovýchodní Asie a Japonska lišilo, a ve kterých se ruská zahraniční pomoc podobala. Pro zmírnění negativů, které komparativní metoda může vykazovat, byly zvolené srovnatelné případy ke komparaci, avšak vzhledem ke zkoumání pouze dvou případů nelze hovořit o zobecnění fungování zahraniční humanitární pomoci, což ani nebylo cílem této práce.

Jako přednost bakalářské práce lze uvést, že téma, kterému se tento text věnuje, nebylo doposud v literatuře komplexně zpracováno, a tím tato analýza nabízí zcela novou perspektivu na danou problematiku. Naopak slabinou práce je nedostatek sekundárních zdrojů, které by svou kvalitou podpořily primární prameny ministerstev Ruské federace.

Další možnosti výzkumu se nabízejí v rozšíření analýzy na více případových studií a vytvoření objektivnějšího obrazu Ruska jako humanitárního donora. Zajímavé by také bylo získat konkrétní číselná data, a následně je propočítat, analyzovat a například procentuálně nebo statisticky vyjádřit a zjistit tak, kolik pomoci ve zkoumaných případových studiích pocházelo právě z Ruska.

LITERATURA

„2009 L'Aquila G8 Summit Interim Compliance Report“ *The G8 Research Group of Toronto University*, (online). Dostupné z: <<http://www.g8.utoronto.ca/evaluations/index.html#2009>> (29. 3. 2015)

„2011 Tohoku Earthquake“ *The University of Tokyo*, (online). Dostupné z: <http://www.u-tokyo.ac.jp/public/anti_disaster_20110311_e.html> (31. 3. 2015)

„23 Principles and Good Practice of Humanitarian Donorship 2003“ *World Humanitarian Summit*, (online). Dostupné z: <<http://www.worldhumanitariansummit.org/node/434472>> (25. 2. 2015)

Abalkina, Anna. 2014. „Russia's Multilateral Aid in Practice“ Financial University under the Government of the Russian Federation, *Economic and Social Commission for Asia and Pacific*, November 2014 (online; Pdf). Dostupné z: <http://www.unescap.org/sites/default/files/3-4_Abalkina.pdf> (10. 3. 2015)

„About Commonwealth of Independent States“ *Interstate Statistical Committee of the Commonwealth of Independent States*, (online). Dostupné z: <<http://www.cisstat.com/eng/cis.htm>> (9. 3. 2015)

„Aid and Rescue Offers for Japan Quake“ ABC News, (online). Dostupné z: <<http://www.abc.net.au/news/2011-03-15/aid-and-rescue-offers-for-japan-quake/2656562>> (2. 4. 2015)

„Analysis–Oil Markets Adjust to Japan Disaster“ *Argus Media*, (online). Dostupné z: <<http://www.argusmedia.com/pages/NewsBody.aspx?menu=yes&id=744156&print=ye>> (2. 4. 2015)

„Beyond the Tsunami“ *European Commission* a), (online). Dostupné z: <http://eeas.europa.eu/library/publications/2005_tsunami_en.pdf> (26. 3. 2015)

Binder, Andrea, Claudia, Meier, Julia, Steets. 2010. „Humanitarian Assistance Truly Universal? A Mapping Study of Non–Western Donors“ *Global Public Policy Institute*, December 2010 (online). Dostupné z: <<http://www.alnap.org/resource/9749>> (24. 3. 2015)

Brezhneva, Anna, Daria Ukhova. 2013. „Russia as a Humanitarian Aid Donor“ Oxfam International, *Oxfam Discussion Paper*, July 2013 (online; Pdf). Dostupné z: <<http://policy-practice.oxfam.org.uk/publications/russia-as-a-humanitarian-aid-donor-295654>> (10. 3. 2015)

Buerk, Roland. 2011. „Japan earthquake: Tsunami hits north-east“ *British Broadcasting Corporation (BBC)*, 11. 3. 2011 (online). Dostupné z: <<http://www.bbc.com/news/world-asia-pacific-12709598>> (1. 4 2015)

„Canada“ *Global Humanitarian Assistance*, (online). Dostupné z: <<http://www.globalhumanitarianassistance.org/countryprofile/canada>> (28. 3. 2015)

„Concept of the Foreign Policy of the Russian Federation“ *Ministry of the Foreign Affairs of the Russian Federation*, (online). Dostupné z: <http://www.mid.ru/bdomp/brp_4.nsf/e78a48070f128a7b43256999005bcbb3/76389fec168189ed44257b2e0039b16d!OpenDocument> (25. 3. 2015)

„Defining Humanitarian Assistance“ *Global Humanitarian Assistance*, (online). Dostupné z: <<http://www.globalhumanitarianassistance.org/data-guides/defining-humanitarian-aid>> (23. 2. 2015)

„Development Co-operation (rozvojová spolupráce)“ *Rozvojovka*, (online). Dostupné z: <<http://www.rozvojovka.cz/abeceda-rozvoje/191-development-co-operation-rozvojova-spoluprace.htm>> (3. 3. 2015)

Development Initiatives. 2013. „Investments to End Poverty. Real Money, Real Choices, Real lives“ Development Initiatives 2013. *Development Initiatives*, September 2013 (online; Pdf). Dostupné z: <http://devinit.org/wp-content/uploads/2013/09/Investments_to_End_Poverty_full_report.pdf> (10. 3. 2015)

„Development Initiatives“ *Global Humanitarian Assistance Country Profiles*, (online). Dostupné z: <<http://www.globalhumanitarianassistance.org/country-profiles>> (28. 3. 2015)

Dybas, Cheryl L. 2005. „Analysis of the Sumatra–Andaman Earthquake Reveals Longest Fault Rupture Ever“ *National Scientific Foundation*, 19. 5. 2005 (online). Dostupné z: <http://www.nsf.gov/news/news_summ.jsp?cntn_id=104179> (28. 3. 2015)

Embassy of the Russian Federation in Malaysia. 2005. „Russian Humanitarian Aid for Tsunami–hit Nations“ Press Release 8. 1. 2005. *Press Releases*, January 2005 (online; OpenDocument). Dostupné z: <http://www.malaysia.mid.ru/press/20050111_e.html> (3. 4. 2015)

„Financial Tracking System“ *UN OCHA*, (online). Dostupné z: <<http://fts.unocha.org/>> (24. 3. 2015)

„From Humanitarian to Development Aid“ *Humanitarian Coalition*, (online). Dostupné z: <http://humanitariancoalition.ca/http%3A//humanitariancoalition.ca/sites/default/files/factsheet/lrrd_factsheet_en_0.pdf> (7. 3. 2015)

„Fukushima Nuclear Accident Update Log“ *International Atomic Energy Agency* a), (online). Dostupné z: <<https://www.iaea.org/newscenter/news/fukushima-nuclear-accident-update-log-15>> (2. 4. 2015)

„Fukushima Press Kit“ *Nuclear Energy Agency*, (online). Dostupné z: <<http://www.oecd-nea.org/press/press-kits/fukushima.html>> (2. 4. 2015)

Gabaudan, Michel. 2012. „From emergency aid to development aid. Agencies are failing to connect“ *The Guardian*, 19. 1. 2012 (online). Dostupné z: <<http://www.theguardian.com/global-development/poverty-matters/2012/jan/19/humanitarian-aid-development-assistance-connect>> (29. 11. 2015)

„Global Humanitarian Assistance (GHA)“ *Prevention Web*, (online). Dostupné z: <<http://www.preventionweb.net/english/professional/contacts/profile.php?id=9720>> (21. 2. 2015)

„Good Humanitarian Donorship: Principles in Practice“ *The Overseas Development Institute*, (online). Dostupné z: <<http://www.odi.org/publications/5764-good-humanitarian-donorship-principles-practice>> (25. 2. 2015)

Gray, Patty A. 2011. „Looking the Gift in the Mouth. Russia as a Donor“ *Antropology Today* 27 (2), 5. Dostupné z: <http://www.academia.edu/4102050/Looking_The_Gift_in_the_mouth_Russia_as_donor> (27. 3. 2015)

„Great East Japan Earthquake: Five Stages of Planning“ *Asian Development Bank Institute*, (online). Dostupné z: <<http://www.adbi.org/news/2011/03/17/4489.great.east.japan.earthquake/>> (10. 2. 2015)

„Humanitarian projects“ *International Civil Defence Organization*, (online). Dostupné z: <<http://www.icdo.org/en/what-we-do/humanitarian-projects>> (19. 3. 2015)

„Humanitární pomoc“ *EMERCOM*, (online). Dostupné z: <<http://www.mchs.gov.ru/document/218206>> (19. 3. 2015)

Human Rights Watch. 2013. „Russia: Foreign Agents law hits hundreds od NGO’s“ *Human Rights Watch*, 17. 6. 2013 (online). Dostupné z: <<http://www.hrw.org/news/2015/03/20/russia-government-against-rights-groups>> (24. 3. 2015)

Chang, Kenneth. 2011. „Quake Moves Japan Closer to U.S. and Alters Earth’s Spin“ *The New York Times*, 13. 3. 2011 (online). Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2011/03/14/world/asia/14seismic.html?_r=0> (1. 4. 2015)

„Chapter 1 The 2004 December Northern Sumatra Earthquake and Indian Ocean Tsunamis“ *International Research Institute of Disaster Science, Tohoku University a*), (online). <<http://www.tsunami.civil.tohoku.ac.jp/sumatra2004/C1.pdf>> (27. 3. 2015)

„Chapter 2 Earthquake, Tsunami and Damage in Banda Aceh and Northern Sumatra“ “ *International Research Institute of Disaster Science, Tohoku University b*), (online). <<http://www.tsunami.civil.tohoku.ac.jp/sumatra2004/C2.pdf>> (27. 3. 2015)

Chin, Gregory, Malkin, Anton. 2012. „Russia as a Re-Emerging Donor: Catching Up in Africa“ *CIGIonline.org*, 8. 3. 2012 (online). Dostupné z: <<https://www.cigionline.org/publications/2012/3/russia-re-emerging-donor-catching-up-africa>> (19. 3. 2015)

Chossudovsky, Michel. 2005. „Ten Years Ago: December 26, 2004: Indian Ocean Tsunami. Why did the Information Not Get Out? Was There a Hidden Agenda?“ *Global Research*, 7. 2. 2005 (online). Dostupné z: <<http://www.globalresearch.ca/indian-ocean-tsunami-why-did-the-information-not-get-out/207>> (29. 11. 2015)

„IAEA Action Plan on Nuclear Safety“ *International Atomic Energy Agency* b), (online). Dostupné z: <<https://www.iaea.org/newscenter/focus/nuclear-safety-action-plan>> (2. 4. 2015)

„In-depth: The rise of the „new“ donors“ *IRIN*, (ONLINE). Dostupné z: <<http://www.irinnews.org/indepthmain.aspx?indepthid=91&reportid=94003>> (4. 4. 2015)

„Information message about destructive earthquake near the eastern coast of Honshu Island od Japan on March 11, 2011“ *Russian Academy of Sciences*, (online). Dostupné z: <http://web.archive.org/web/20110728014651/http://www.ceme.gsras.ru/cgi-bin/info_quakee.pl?mode=1&id=165> (1. 4. 2015)

„Intergovernmental Oceanographic Commission of UNESCO“ *IOC UNESCO*, (online). Dostupné z: <<http://www.ioc-unesco.org/>> (26. 3. 2015)

„International Aid Packages: Countries Compared“ *Nation Master*, (online). Dostupné z: <<http://www.nationmaster.com/country-info/stats/Disasters/Tsunami/International-aid-packages>> (28. 3. 2015)

„International Development Assistance“ *Rosstrudnichestvo*, (online). Dostupné z: <<http://rs.gov.ru/en/project/4663>> (19. 3. 2015)

„Investigation Report“ *Investigation Committee on Accident at the Fukushima Nuclear Power Stations*, (online). Dostupné z: <<http://www.cas.go.jp/jp/seisaku/icanps/eng/>> (2. 4. 2015)

„Japan–366 days after the quake“ *Earthquake Report*, (online). Dostupné z: <<http://earthquake-report.com/2012/03/10/japan-366-days-after-the-quake-19000-lives-lost-1-2-million-buildings-damaged-574-billion/>> (1. 4. 2015)

„Japan confirms death of 19 foreigners in march 11 quake and tsunami“ *Japan Today*, (online). Dostupné z: <<http://www.japantoday.com/category/national/view/japan-confirms-death-of-19-foreigners-in-march-11-quake-tsunami>> (1. 4. 2015)

„Japan Fukushima Nuclear Plant Under Control. UN Nuclear Watchdog“ *RIA NOVOSTI*, (online). Dostupné z: <<http://www.eurasiareview.com/category/world-news/asia/japan-fukushima-nuclear-plant-under-control-un-nuclear-watchdog-13032011/>> (2. 4. 2015)

„Japan Quake Forces Evacuation Near Reactor. Oil Refinery Burns“ *Bloomberg Business* b), (online). Dostupné z: <<http://www.bloomberg.com/news/articles/2011-03-11/cosmo-oil-refinery-set-on-fire-nuclear-power-reactors-shut-by-earthquake>> (2. 4. 2015)

„Japan Tsunami Strikes Indonesia, One Confirmed Dead“ *Jakarta Globe*, (online). Dostupné z: <<http://www.webcitation.org/5x8fAm8XA>> (1. 4. 2015)

„Japan’s Sendai says LNG infrastructure badly damaged“ *Argus Media*, (online). Dostupné z: <<http://www.argusmedia.com/pages/NewsBody.aspx?id=744173&menu=yes>> (2. 4. 2015)

Kaplinsky, Raphael, Masuma, Farooki. 2009. *Africa's Cooperation with New and Emerging Development Partners. Options for Africa's Development*. Cape Town: University of Cape Town.

Kästner, Antje. 2010. *Russia: Supporting Non-Democratic Tendencies in the Post-soviet Space*. Bonn: German Development Institute.

„Kdo jsme“ Červený kříž, (online). Dostupné z: <<http://www.cervenyriz.eu/cz/kdojsme.aspx>> (7. 3. 2015)

Kreml. 2009. „L'Aquila Joint Statement on Global Food Security“ G8 Summit. Events Files, July 2009 (online; Pdf). Dostupné z: <<http://archive.kremlin.ru/eng/events/articles/2009/07/219336/219462.shtml>> (30. 11. 2015)

Kreml. 2014. „Prezidentský dekret o schválení Koncepce politiky státu v oblasti mezinárodní rozvojové pomoci“ Vyhláška č. 259. *Vyhlášky*, Duben 2014 (online; TIFF). Dostupné z: <<http://graph.document.kremlin.ru/page.aspx?1;3625975>> (9. 3. 2015)

Lijphart, Arendt. 1971. „Comparative Politics and the Comparative Method.“ *The American Political Science Review* 65 (3): 685–691.

„Magnitude 9.0–Near the East Coast of Honshu, Japan“ *United States Geological Survey's*, (online). Dostupné z: <<http://earthquake.usgs.gov/earthquakes/eqinthenews/2011/usc0001xgp/>> (31. 3. 2015)

„Maldives EU Improves Man-made Sea Defences“ *European Commission* b), (online). Dostupné z: <http://eeas.europa.eu/library/publications/2005_tsunami_en.pdf> (26. 3. 2015)

Manyin, Mark E., Mary Beth D. Nikitin. 2014. „Foreign Assistance to North Korea“ Federation for American Scientists, *Congressional Research Service*, April 2014 (online; Pdf). Dostupné z: <<https://www.fas.org/sgp/crs/row/R40095.pdf>> (29. 11. 2015)

„March 11th tsunami rekord 40.5 metres high“ *Japan Broadcasting Corporation*, (online). Dostupné z: <http://www3.nhk.or.jp/daily/english/13_04.html> (31. 3. 2015)

McCurry, Justin. 2011. „Japan earthquake: 100,000 children displaced, says charity“ *The Guardian*, 15. 3. 2011 (online). Dostupné z: <<http://www.theguardian.com/world/2011/mar/15/japan-earthquake-children-displaced-charity>> (4. 1. 2015)

„Members and Partners“ *The Organisation for Economic Co-operation and Development*, (online). Dostupné z: <<http://www.oecd.org/about/membersandpartners/>> (10. 8. 2015)

„Members of the G8“ *Understandig the G8*, (online). Dostupné z: <<http://www.g8.co.uk/members-of-the-g8/>> (10. 3. 2015)

„Mil Mi-26 heavy transport helicopter“ *Military Today*, (online). Dostupné z: <http://www.military-today.com/helicopters/mil_mi26_halo.htm> (2. 4. 2015),

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. 2010. „Zákon o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci“ Zákon č. 151/2010. *Sbírka zákonů*, Duben 2010 (online). Dostupné z: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/koncepce_publicace/zakon_o_zahranicni_rozvojove_spolupraci.html> (23. 2. 2015)

Ministry of Finance of the Russian Federation. 2007. „Russia’s Participation in International Development Assistance. Concept“ International Development Assistance. *International Financial Affairs and International Cooperation*, June 2007 (online; Pdf). Dostupné z: <http://www.minfin.ru/common/img/uploaded/library/2007/06/concept_eng.pdf> (9. 3. 2015)

Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation. 2011. „Foreign Minister Sergey Lavrov Speaks to Japanese Foreign Minister Koichiro Gemba by Telephone“ Press Release 9. 9. 2011. *Press Releases*, September 2011 (online; OpenDocument). Dostupné z: <http://www.mid.ru/BDOMP/Brp_4.nsf/arh/C7C75C985A2D9349C32579090033BA03?OpenDocument> (2. 4. 2015)

Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation. 2011. „Major Foreign Events of 2011“ Statements and Speeches 28. 12. 2011. *Statements and Speeches*, December 2011 (online; OpenDocument). Dostupné z: <http://www.mid.ru/BDOMP/Brp_4.nsf/arh/0D0C8D53B935139F44257976001EB0DA?OpenDocument> (2. 4. 2015)

Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation. 2011. „Russia–Japan Inter–Foreign Ministry Consultations“ Press Release 27. 7. 2011. *Press Releases*, July 2011 (online; OpenDocument). Dostupné z: <http://www.mid.ru/BDOMP/Brp_4.nsf/arh/D9895B34EEC3DE4DC32578DB0033D006?OpenDocument> (2. 4. 2015)

Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation. 2012. „Russian Foreign Minister Sergey Lavrov Interview to Japanese news agency Kyodo Tsushin“ Statements and Speeches 26. 1. 2012. *Statements and Speeches*, January 2012 (online; OpenDocument). Dostupné z: <http://www.mid.ru/BDOMP/Brp_4.nsf/arh/497C94E6CCF438EC44257998003D1FB6?OpenDocument> (2. 4. 2015)

„Multilateral World Food Programme“ *World Food Programme*, (online). Dostupné z: <<http://www.wfp.org/about/funding/governments/glossary>> (25. 3. 2015)

Muskoska Accountability Report. 2010. „Assessing action and results against development-related commitments“ Muskoka 2010 G8 Canada. G8, June 2010 (online; Pdf). Dostupné z: <<http://www.mofa.go.jp/policy/economy/summit/2010/pdfs/accountability.pdf>> (28. 3. 2015)

National Police Agency of Japan. 2015. „Damage Situation and Police Countermeasures Associated with 2011 Tohoku district–off the Pacific Ocean Earthquake March 11, 2015“ Emergency Disaster Countermeasures Headquarters. *National Police Agency of Japan*, March 2015 (online; Pdf). Dostupné z: <http://www.npa.go.jp/archive/keibi/biki/higaijokyo_e.pdf> (1. 4. 2015)

Nebehay, Stephanie. 2011. „Japan requests foreign rescue team, U. N. says“ *Reuters*, 11. 3. 2011 (online). Dostupné z: <<http://www.reuters.com/article/2011/03/11/us-japan-quake-aid-refile-idUSTRE72A71320110311>> (2. 4. 2015)

„New USGS number puts Japan quake at 4th largem“ CBSNews, (online). Dostupné z: <<http://www.cbsnews.com/news/new-usgs-number-puts-japan-quake-at-4th-largest/>> (31. 3. 2015)

„Ochrana civilního obyvatelstva v globálním měřítku“ *Obrana a strategie*, (online). Dostupné z: <<http://www.obranaastrategie.cz/redakce/tisk.php?lanG=cs&clanek=87918&slozka=17481&xsekce=87732&>> (19. 3. 2015)

Onishi, Norimitsu. 2011. „Seawalls Offered Little Protection Against Tsunami's Crashing Waves“ *The New York Times*, 11. 3. 2011 (online). Dostupné z: <<http://www.nytimes.com/2011/03/14/world/asia/14seawalls.html?pagewanted=all>> (1. 4. 2015)

„Operační strategie humanitární pomoci ČR na rok 2014“ *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky*, (online). Dostupné z: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitarni_pomoc/operacni_strategie_humanitarni_pomoci_cr_4.html> (1. 3. 2015)

Provost, C. 2011. „The rebirth of Russian foreign aid“ *The Guardian*, 25. 5. 2011 (online). Dostupné z: <<http://www.theguardian.com/global-development/2011/may/25/russia-foreign-aid-report-influence-image>> (29. 3. 2015)

„Putting Disputes Aside, Russia Gears Up to Help Quake-Rocked Japan“ *RT b*), (online). Dostupné z: <<https://www.rt.com/politics/russia-ready-help-row/>> (11. 10. 2015)

Rakhmangulov, Mark. 2010. „Establishing International Development Assistance Strategy in Russia.“ *International Organisations Research Journal* 5 (31): 50–57 (online; Pdf). Dostupné z: <<http://ecsocman.hse.ru/data/2011/05/06/1268030701/9.pdf>> (30. 11. 2015)

Rapoza, Kenneth. 2014. „Russia Quits G8“ *Forbes*, 5. 6. 2014 (online). Dostupné z: <<http://www.forbes.com/sites/kenrapoza/2014/06/05/russia-quits-g8/>> (11. 10. 2015)

„RF poslala do Japonska likvidátory Černobyli“ *RBC TV*, (online). Dostupné z: <<http://top.rbc.ru/special/japan/15/03/2011/559617.html>> (2. 4. 2015)

„Ruská agentura mezinárodní pomoci nebude vytvořena“ *Institut mezinárodních organizací a mezinárodního práva*, (online). Dostupné z: <<http://www.hse.ru/org/hse/iori/news/60421733.html>> (19. 3. 2015)

„Russia“ *Global Humanitarian Assistance*, (online). Dostupné z: <<http://www.globalhumanitarianassistance.org/countryprofile/russia>> (24. 3. 2015)

„Russia rescuers in Japan extricate 60 bodies of dead from under debris“ *ITAR–TASS*, (online). Dostupné z: <<http://tass.ru/eng/level2.html?NewsID=16057603&PageNum=0>> (2. 4. 2015)

„Russia“ *Research Centre for International Cooperation and Development*, (online). Dostupné z: <<http://en.rcicd.org/national-strategies-on-development-assistance/russia/>> (9. 3. 2015)

„Russia Sends Rescue Team to Japan“ RT a), 13. 3. 2011 (Video). Dostupné z: <<https://www.rt.com/news/russia-stand-help-japan/>> (29. 11. 2015)

„Russia to dispatch first humanitarian aid to Japan“ *Sputnik b)*, (online). Dostupné z: <<http://sputniknews.com/world/20110315/163019920.html>> (2. 4. 2015)

„Russia to send additional rescuers to quake–hit Japan–Emergencies Ministry“ *Sputnik a)*, (online). Dostupné z: <<http://sputniknews.com/world/20110313/162984848.html>> (2. 4. 2015)

„Russian Aid Agency Won't Be Created“ *International Organisations Research Institute (IORI)*, (online). Dostupné z: <<http://www.hse.ru/org/hse/iori/news/60421733.html>> (19. 3. 2015)

Říchová, Blanka. 2007. *Úvod do současné politologie*. Praha: Portál.

Sample, Ian. 2011. „Japan earthquake and tsunami: what happened and why“ *The Guardian*, 11. 3. 2011 (online). Dostupné z: <<http://www.theguardian.com/world/2011/mar/11/japan-earthquake-tsunami-questions-answers>> (1. 4. 2015)

Saradzhyan, Simon. 2011. „Russia Presses Ahead With Nuclear Plants After Japan Crisis“ *Huffington Post*, 22. 3. 2011 (online). Dostupné z: <http://www.huffingtonpost.com/simon-saradzhyan/russia-nuclear-japan_b_839109.html> (30. 11. 2015)

„Situation of the Evacuees“ *Fukushima on the Globe*, (online). Dostupné z: <<http://fukushimaontheglobe.com/the-earthquake-and-the-nuclear-accident/situation-of-the-evacuees>> (2. 4. 2015)

Soldatkin, Vladimir. 2011. „Japan pleads for more energy supply from Russia“ *Reuters*, 12. 3. 2011 (online). Dostupné z: <<http://www.reuters.com/article/2011/03/12/us-japan-quake-russia-idUSTRE72B32M20110312>> (2. 4. 2015)

„South Asia: Russia sends field hospital equipment to Indonesia“ *ReliefWeb*, (online). Dostupné z: <<http://reliefweb.int/report/indonesia/south-asia-russia-sends-field-hospital-equipment-indonesia>> (3. 4. 2015)

Summit G8. 2009. „L'Aquila Joint Statement on Global Food Security. L'Aquila Food Security Initiative (AFSI)“ Summit G8 Italy 2009. G8, July 2009 (online; Pdf). Dostupné z: <http://www.g8italia2009.it/static/G8_Allegato/LAquila_Joint_Statement_on_Global_Food_Security%5B1%5D,0.pdf> (16. 3. 2015)

Talbot, David. 2011. "80 Seconds of Warning for Tokyo" *MIT Technology Review*, 11. 3. 2011 (online). Dostupné z: <<http://www.technologyreview.com/news/423274/80-seconds-of-warning-for-tokyo/>> (1. 4. 2015)

„The BRICS: Challengers to the Global Status Quo“ *The Nation*, (online). Dostupné z: <<http://www.thenation.com/blog/181481/brics-challengers-global-status-quo>> (10. 2. 2015)

„The Deadliest Tsunami in History?“ *National Geographic*, (online). Dostupné z: <http://news.nationalgeographic.com/news/2004/12/1227_041226_tsunami.html> (26. 3. 2015)

„The December 26, 2004 Earthquake Tsunami Disaster of Indian Ocean“ *Research Group on the December 26, 2004 Tsunami Earthquake Disaster of Indian Ocean*, (online). Dostupné z: <<http://www.drs.dpri.kyoto-u.ac.jp/sumatra/index-e.html>> (26. 3. 2015)

The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation. 2004. „Alexander Yakovenko, the Spokesman of Russia's Ministry of Foreign Affairs, Answers a Question from TV Channel One Regarding the Possibility of Bringing Russian Tourists back from Thailand“ *Statements and Speeches* 28. 12. 2004. *Statements and Speeches*, December 2004 (online; OpenDocument). Dostupné z: <http://www.mid.ru/BDOMP/Brp_4.nsf/arh/3DD73FD306B3B2FDC3256F7800506FBD?OpenDocument> (3. 4. 2015)

The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation. 2004. „Russian Humanitarian Aid for Victims of Area of Southeast Asia“ *Statements and Speeches* 29. 12. 2004. *Statements and Speeches*, December 2004 (online; OpenDocument). Dostupné z: <http://www.mid.ru/BDOMP/Brp_4.nsf/arh/F49C3D670AD79E2DC3256F79005FE394?OpenDocument> (3. 4. 2015)

The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation. 2005. „A Group of Russian Seismologists Arrives in Indonesia“ Press Release 19. 1. 2005. *Statements and Speeches*, January 2005 (online; OpenDocument). Dostupné z: <http://www.mid.ru/BDOMP/Brp_4.nsf/arh/C307568D139FD42BC3256F8E00508B51?OpenDocument> (3. 4. 2015)

The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation. 2005. „Alexander Yakovenko, the Spokesman of Russia's Ministry of Foreign Affairs, Answers a Question from Russian and Foreign News Agencies Regarding Participation by Russian Federation in Donor Conference for Southeast Asia, Openng in Geneva“ *Statements and Speeches* 10. 1. 2005. *Statements and Speeches*, January 2005 (online; OpenDocument). Dostupné z: <http://www.mid.ru/BDOMP/Brp_4.nsf/arh/3979AC65776DAD8DC3256F86003FFE90?OpenDocument> (3. 4. 2015)

The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation. 2005. „Humanitarian Aid to Indonesia“ Press Release 17. 1. 2005. *Statements and Speeches*, January 2005 (online; OpenDocument). Dostupné z: <http://www.mid.ru/BDOMP/Brp_4.nsf/arh/74C153BBE6D23D3EC3256F8C0046FF7F?OpenDocument> (3. 4. 2015)

The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation. 2005. „Meeting for the Ministry of civil defence, emergency situations and the liquidations of the consequences of natural disasters“ *Statements and Speeches* 2. 2. 2005. *Statements and Speeches*, January 2005 (online; OpenDocument). Dostupné z: <http://www.mid.ru/BDOMP/Brp_4.nsf/arh/FC45D895316F12F2C3256F9D00559BB5?OpenDocument> (3. 4. 2015)

The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation. 2005. „Russian Aid to Countries of Southeast Asia“ *Statements and Speeches* 12. 1. 2005. *Statements and Speeches*, January 2005 (online; OpenDocument). Dostupné z: <http://www.mid.ru/BDOMP/Brp_4.nsf/arh/6025E715B3030F26C3256F8800226393?OpenDocument> (3. 4. 2015)

The Overseas Development Institute. 2006. „Good Humanitarian Donorship: overcoming obstacles to improved collective donor performance“ Humanitarian Policy Group Discussion Paper December 2006. *Humanitarian Policy Group*, December 2006 (online; Pdf). Dostupné z: <<http://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publications-opinion-files/327.pdf>> (9. 3. 2015)

Toloraya, Georgy. 2014. „Russia-North Korea Economic Ties Gain Traction“ 38 North, U.S.–Korea Institute at SAIS, 6. 11. 2014 (online). Dostupné z: <<http://38north.org/2014/11/toloraya110614/>> (29. 11. 2015)

„Total Flows by Donor“ *DAC OECD*, (online). Dostupné z: <<http://stats.oecd.org/Index.aspx?DatasetCode=TABLE1>> (24. 3. 2015)

„Tsunami 2004 Facts and Figures“ *Tsunami 2004*, (online). Dostupné z: <<http://www.tsunami2004.net/tsunami-2004-facts/>> (25. 3. 2015)

„Tsunami Slams Japan After Record Earthquake, Hundreds Dead“ *Bloomberg Business a*), (online). Dostupné z: <<http://www.bloomberg.com/news/articles/2011-03-11/tokyo-buildings-shaken-by-7-9-earthquake-highest-tsunami-warning-issued>> (1. 4. 2015)

„Turkye“ *Global Humanitarian Assistance*, (online). Dostupné z: <<http://www.globalhumanitarianassistance.org/countryprofile/turkye>> (24. 3. 2015)

„United Arab Emirates“ *Global Humanitarian Assistance*, (online). Dostupné z: <<http://www.globalhumanitarianassistance.org/countryprofile/unitedarabemirates>> (24. 3. 2015)

United Nations. 2014. „Table 1: Human Development Index and Its Components“ Human Development Reports 2013. *United Nations Development Programme*, July 2014, (online). Dostupné z: <<http://hdr.undp.org/en/content/table-1-human-development-index-and-its-components>> (12. 2. 2015)

White, Stacey. 2011. „Emerging Powers. Emerging Donors“ *A report on the CSIS Program on Crisis, Conflict and Cooperation*, February 2011 (online). Dostupné z: <http://csis.org/files/publication/110214_White_EmergingPowers_Web.pdf> (28. 3. 2015)

„Who We Are. The International Red Cross And Red Crescent Movement“ *International Committee of the Red Cross*, (online). Dostupné z: <<https://www.icrc.org/en/who-we-are/movement>> (7. 3. 2015)

World Bank. 2011. „Russian about development assistance (Vol. 2). Finding of public opinion research: nationwide representative survey“ Levada Center survey 2010, *World Bank*, June 2011 (online). Dostupné z: <<http://documents.worldbank.org/curated/en/2011/06/14767258/russian-development-assistance-vol-2-2-finding-public-opinion-research-nationwide-representative-survey>> (25. 2. 2015)

„Základní přehled humanitární pomoci“ *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky*, (online). Dostupné z: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitarni_pomoc/prirucka_WFP_pro_nevladni_organizace/zakladni_prehled_humanitarni_pomoci.html> (3. 3. 2015)

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

BRICS	akronymní označení společného hospodářského uskupení Brazílie, Ruska, Indie, Číny, Jižní Afriky
ČR	Česká republika
DAC	Výbor OECD pro rozvojovou pomoc
EMERCOM	Ministerstvo Ruské federace pro záležitosti pro civilní obranu, mimořádné situace a odstraňování následků přírodních katastrof
G7	Group of Seven
G8	Group of Eight
GHA	Global Humanitarian Assistance
GHD	Global Humanitarian Donorship
HDI	Index lidského rozvoje
ICDO	International Civil Defence Organisation
INES	Mezinárodní stupnice jaderných událostí
IRIN	Integrated Regional Information Networks
NATO	Severoatlantická aliance
ODA	Rozvojová spolupráce
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSN	Organizace spojených národů
PTWC	Pacific Tsunami Warning Center
RF	Ruská federace
SSSR	Sovětský svaz
UNESCO	Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu
UN OCHA	Úřad pro koordinaci humanitárních záležitostí

ABSTRAKT

Rusko jako poskytovatel humanitární pomoci

Bakalářská diplomová práce se věnuje problematice Ruska jako donora zahraniční humanitární pomoci. Práce je uvedena první částí, která se zabývá teoretickým rámcem a obecným vymezením humanitární pomoci podle českých i zahraničních zdrojů. Následuje úsek textu, který se zabývá samotnou ruskou humanitární pomocí, jejími mechanismy, jichž při poskytování Ruská federace používá. Ve druhé části této práce je provedena analýza přístupů ruské federace ke dvěma vybraným případům a komparace těchto přístupů Ruska. Zkoumanými případy jsou dvě přírodní katastrofy, které zasáhly oblast Asie. Práce se zaměřuje zejména na jejich následky, ve kterých Rusko humanitárně zasahovalo. První z katastrof bylo zemětřesení a následná vlna tsunami v oblasti jihovýchodní Asie, druhou pak zemětřesení, vlna tsunami a poškození jaderné elektrárny Fukušima v Japonsku.

Cílem této práce je objasnit ruskou pozici na mezinárodním humanitárním poli prostřednictvím komparativní metody dokázat podobnost či rozdílnost v poskytování ruské humanitární pomoci na dvou případech a také utvořit celkový obraz fungování ruské humanitární pomoci.

Klíčová slova:

ruská humanitární pomoc, EMERCOM, Japonsko, Fukušima, havárie jaderné elektrárny, tsunami, jihovýchodní Asie, zemětřesení

ABSTRACT

Russia as a Humanitarian Aid Donor

This Bachelor thesis deals with the issue of Russia as an international humanitarian aid donor. The thesis is listed as follow. First part deals with the theoretical framework of a general definitions of humanitarian aid by czech and foreign sources. The following part analyses Russian humanitarian aid, its mechanisms involved in the provision of russian foreign humanitarian aid. The second part of the thesis focuses on the comparison of Russia's approach to the two case studies. Those examined cases are two natural disasters that struck the different parts of Asia region. I focused on two natural disasters and their aftermath in which Russia humanitarian interfered. The first case I focused on was the earthquake and following tsunami in Southeast Asia in 2004 and as a second case I examined the earthquake, tsunami and the disaster at the Fukushima nuclear plant in Japan in 2011.

The aim of this paper is to explain the Russian position in the international humanitarian field through comparative method to prove a similarity or a difference in delivering of Russia's humanitarian assistance for different areas and also create the overall picture of russian foreign humanitarian aid and its mechanisms.

Key words:

russian humanitarian aid, EMERCOM, Japan, Fukushima, nuclear disaster, tsunami, Southeast Asia, earthquake